

შინაარსი

I—საახალწლო სიმღერა.— ღექსი, ვაჟა-ფშაველასი	3
II—სამკედლოში.— თ. რაზაკაშვილისა	6
III—კრიალას გმინვა.— ცქვიტისა	15
IV—ახალი წელი ფშავში.— ვაჟა-ფშაველასი	17
V—ახალი წელი მოწამე იყოს.— ცქვიტისა	23
VI—საახალწლო შეთვლა.— ღექსი, შ. მღვიმელისა	27
VII—აკაკის 50 წლის დღესასწაული.— ვ—სა	29
VIII—სინათლე და მისი მნიშვნელობა — (ვაგრძელება) ა. მოსეშვილისა	39
IX—ნაპოლეონ ბონაპარტი, ძია მღვდელი.— თარგმანი თ. ბაჭრაძისა	46
X—მადლიერი ლომი.— (რომელთა თქმულება ვ. სვეტლო- ვისა). თარგმანი ელ. ჩიტონოსკისა	50
XI—ირაკლი ბაქრაძე.— ნეკროლოგი ა. მ—ისა	53
XII—მითოლოგია, ტროპდას ომი.— დომეკდესის და ფიცის გამტეხელის შინდაროსის შებრძოლება, ა. შიქაბერიძისა	55
XIII—გასართობი:— ა) შარადა, — ბ) არითმეტიკული გა- მოცანები, — გ) გამოცანა, — დ) რეზუსი და აღსნა	62
XIV—ბიბლიოგრაფია.— ნ. ლორთქიფანიძისა.— ედაზე	

საქართველოს
საბჭოთაო
საბჭოთაო

პატარა
გვითხველნო

გილოცავთ

1909 წელს

შინაარსი

I—საახალწლო სიმღერა.—დექსი, ვაჟა-ფშაველასი	3
II—სამკედლოში.—თ. რაზაკაშვილისა	6
III—კრილას გმინვა.—ცქვიტასა	15
IV—ახალი წელი ფშავში.—ვაჟა-ფშაველასი	17
V—ახალი წელი მოწამე იყოს.—ცქვიტასა	23
VI—საახალწლო შეთვლა.—დექსი, შ. მღვიმელისა	27
VII—აკაკის 50 წლის დღესასწაული.—გ.—სა	29
VIII—სინათლე და მისი მნიშვნელობა.—(გაგრძელება) ა. მოსეშვილისა	39
IX—ნაპოლეონ ბონაპარტი, ძია მღვდელი.—თარგმანა თ. ბაქრაძისა	46
X—მადლიერი დღისი.—(რომაელთა თქმულება. ვ. სეკტლო- ვისა). თარგმანა ელ. ანტონოვსკისა	50
XI—ირაკლი ბაქრაძე.—ხეოლოგია ა. შ.—ისა	53
XII—მითოლოგია, ტროადან ომი.—დათქმულების და ფიციის კამტეხელის შინდაროსის შებრძოლება, ა. შაქაბერაძისა	55
XIII—გასართობი:—ა) შარადა,—ბ) არითმეტიკული გა- მოცანები,—გ) გამოცანა,—დ) რებუსი და აღსნა	62
XIV—ბიბლიოგრაფია.—ნ. ლორთქიფანიძისა.—ედაზე	

საახალწლო სიმღერა

ახალწელია. თოვლი უდევს,
ჭყინავს და ცივა დადევს,
გაონაერებულს მინდვრებზე
მგლის ჯოგი დაძრწის შიშვერა.
ჩვენ ვსტკებებით ტკბილად ვთბობით,
მცენარეები გლოვობენ:

არვინ აბერებს „ტკბილადა“,
საჩუქრებს ვერა შოვობენ.
ბაღში და მინდვრად ყვავილნი
ჩამხმარან, ველარ ხელობენ,
ხეები ფოთოლ-გაცვრცილნი
მით ნაცვლად თოვლსა მცველობენ.
ყვავილთა ახალი წელი
მაშინ იქნება მხოლოდა,

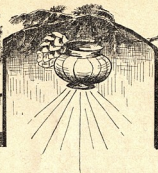

როცა ეს ცივი ზამთარი
 გაქრება საბოლოოდ,
 როცა დადგება მაისი,
 ეუფუნა წვიმა დაუშვებს,
 როცა პირიდან ვეშაპი
 მხეს დატყვევებულს გაუშვებს.
 იმ დროს არს ბუნებისათვის
 ახალის წელით ლაღობა,
 და დაეტყობა მთა-ბარსა
 სიკისკისე და ბაღლობა,—
 თაფლი წყლად მოდის მიწაზე,
 უამს იმითი დატკობა.
 აყვავდებიან მინდვრები,
 მწვანე ამოჭხეთქს ხშირად,
 ტყე ფოთლით გაიბურება
 ქაღების, მთების პირად,
 შეკვლელ შერცხალი მოუვათ
 მლოცვის დასაქცივლად:
 „გილოცავთ ახალსა წელსა
 თქვენ, მიქცეულნი ძალად,
 მთებო, ქაღებო, მინდვრებო,
 ერთად,—ვინცა გყავსთ შვილად:
 წვრილმანა მწერებიანად,
 ყველა დაბერდით ტკბილად“!
 მაშ დღეს ჩვენ ვიმზიარულოთ
 და მოითმინონ იმათა.
 გაზაფხულამდე ეკიდოთ,
 რაც ტვირთი აღევსოთ კისრად:
 სულის ცბონება თუ უნდათ,
 ცოტა ხანს იყვნენ მწირად;
 ტკბილი ისაა მუდამა,
 რაც იშოვება ძვირად.

ხვალ გაითბობენ წელ-გულსა,
 თუ დღეს არიან ცივადა,
 უხინკლოდ, უგოზინაყოდ,
 დაღონებულნი, მწყკრიადა.
 რომ არც თავადა ჩქარობენ:
 მყუდროდ არიან, ფრთხილადა,
 ზამთარ-ზაფხული, ეტყობა,
 მით ეჩვენება ხილადა,
 არ ეძახიან ერთმანეთს
 საშფოთრად, ასადრტვინვადა.
 დედ-მამის ხელში არიან,
 ორი ჰპატრონობს წყვილადა:
 მამა საწვრთნელად გულ-ცივობს,
 მრისხანობს თავის წილადა;
 დედა-კი ულოლიავენს
 შვილებს, ეპყრობა ტკბილადა
 და ახალ-წელიც მას მოჰყავს
 ოჯახის მოსაღბინადა.

ვაჟა-ფშაველა

სამჭედლოში

აუბერე, შვილო, დაუბერე, ხეალ კვირაა, ზეგ ახალი წელიწადია, გავაკეთოთ რამე, რომ გავყიდოთ და საახალწლოდ ვიყიდოთ რამე.

უძახდა შავად ჩამომხმარი მჭედელი კარგუა თავის რვა წლის მიხიას, რომელსაც მეტ სახელად „კურკანას“ ეძახდნენ და მართლაც ისიც ბევრით აჩაფრით გაიჩრეოდა ნებეზედ ნაყარ მზისგან გაშავებულ ყურძნის კურკისგან.

მიხიაც, რაც ძალი და ღონე ჰქონდა, ებძოდა საბერველს, იმის განიერ მუცელს მკლავებს ძლივს აწვდენდა და ეძაძგურებოდა დაბერილ საბერველის გუდებს; თუ მარცხნივ აწვებოდა, მაშინ მარცხენა გუდა იფუკებოდა, და ამივე დროს მარჯვენა იბერებოდა; სიმაგიეროდ, როცა მარჯვენა გუდის დრო მოვიდოდა დაფუკვისა, ახლა მარცხენა იბერებოდა; საბერველს გამოეყო ქურას ქვეშ რკინის ტუჩი და ქშუტუნი გაჰქონდა ცეცხლ-ქვეშ ნახშირებში; ქარს ჰაერში ნაცარი და ნაბერწკლებად ჰკეული ფერფლი აჰქონდა, ნაკვერჩხლები მიხიარულად ბღღვრიალებდნენ და ტკაცა-ტკუცი ედგათ.

მიხიამ გადმოიხედა, დრო ხომ არ არის დავაყენოვო, მაგრამ მამის რაღაც სქელი რკინა შეედო ცეცხლში და დიდი მარწუხით ატრიალებდა, ეტყობოდა ბერვა დიდი სკირდებოდა.

— დაუბერე, უნდა აღუღდეს. აი ეგრე, ეგრე! აი ყოჩაღ ბიკო, ეგრე ბიკო! — იძახდა წახალისებული კარგუა, თან ცეცხლში მუქით წმინდა ქვიშასა ჰყრიდა, რკინას ხან გადაბრუნებდა, ხან გადმოაბრუნებდა, თან ლილინებდა, ლილინებდა გაუბედავად, ჩუმად, შეუმჩნევლად.

ღრმად დანაოკებულ კანში ხელის სისქედ ჩაჰკვროდა მტვერი და ქუქყი, სახე დაღრეჯოდა, შუბლზედ შავი ოფლის კუკური ეყარა.

— ეს ოხერი, რაც უნდა ცივოდეს, ქურასთან და გრდემლთან მაინც ცხელა, — იძახდა კარგუა.

მაინც ლილინებდა კარგუა რაღაც უცნობ პოეტისგან შეთხზულ ლექსს მკედლებზედ და ღვინოზედ.

მამის ლილინისგან წახალისებული მღეროდა პატარა მიხიაც, მაგრამ ამას თითოეული სიტყვა, თითოეული ხმა მკაფიოდ და გრძნობით გამოჰყავდა, როგორც გრდემლზედ ჩაქუჩის ხმა. მღეროდა ობლის ლექსს, რომელშიაც გამოთქმული იყო ობლობის სიძნელე:

„ენა ვერ იტყვის და პირი,
ობლობა ისე ძნელია,
სიღარიბე სჯობს ობლობას,
ობლობა მეტად ძნელია.“ *)

ემდურებოდა მკვდარ დედას, რომ დასტოვა ობოლი მამის ამარას, უდედოდ, უპატრონოდ; ეხვეწებოდა თან წაეყვანა იმ ნათელ ქვეყანაში, სადაც არც სიცივე იყო, არც მიძიმე რკინის კვერები, არც სიმშილი და სიტუტვლე.

— მცივა, დედა, მცივა, ამბობდა ლექსი, — შენ არა მყე-

*) ხალხური.

ვხარ, რომ ხელები უბით გამითბო, ჩემო, კარგო დედასა და ხარ, რომ შენ შეიღს თავზედ და ტანზედ ჭკუჭკუხელის სისქედ აძევს და არ გაბან, არ გაასუფთავებ?! სადა ხარ, დედილო, რომ მშვიერი ვკვდები და მამის შიშით პურიც ვერ მომიტეხია? სადა ხარ? აღარ მოხვალ შენს შვილებთან?! გაეგონა სადმე, თუ ასწავლა ვინმემ, თვითონაც არ იცოდა, მხოლოდ გრძნობდა, რომ თვითონაც ასე იტყოდა, სხვისგანაც რომ არ გაეგონა; ამიტომ იყო, რომ ზოგი ლექსი რითმით იყო და ზოგსაც, როგორც ენაზედ აღგებოდა და გული ეუბნებოდა, ისე გამოსთქვამდა.

— კმარა, ბიჭო! იძახის მამა. — მოდი, კვერი დამიკარ! მიხია თავს ანებებს საბერველს, რომელიც ხმასა სწყვეტს და ეძებს ჩაქუჩს.

ცეცხლმაც გრიალი შესწყვიტა, ალი ჩაქრა, ნაკვერჩხლებს ყვითელი ფერი დაედოთ.

კარგუამ გამოიღო მარწუხით თეთრად გავარვარებული, გაღვიებული, რკინა; გაჯავრებული ნაპერწკლები სისინით ზოგი კარგუას ტყავის წინსივენზედ ცვიოდა, ზოგი იშლებოდა და უჩინარი ხდებოდა.

ერთი ნაპერწკალი გაქანდა და მიხიას ტიტველ ფეხზედ დაეცა; მიხია სიმწვავით შეხტა, დაიღრჩია, მაგრამ მამისა შეეშინდა და ხმა-კრინტი ვერ დასძრა.

— მე ხომ არ ჩაგაგდე ცეცხლში, შე ოხერო, ფიქრობდა მიხია, მე რას შერჩი? მამა ჩემი რომ არ მატანდეს ძალას, სამკედლოში სულაც არ შემოვდგამდი ფეხსა!

— დაჰკა რალა, რა პირი დაგილია, შე ოჯახ დასაქცევო, ხედავ, საცაა რკინა გაცივდება, ნახშირი მაინც არ გენახება, შე... შეუტია პატარა მიხიას.

ძლივს ერგვა მიხია გძელ ტარიან მძიმე ჩაქუჩს, სწევს მალლა, იზნიკება უკან, რომ უფრო ადვილად დასძლიოს, მერე რაც ძალი და ღონე აქვს, უშვებს რკინაზედ თითქო გულიდან პატარა ცეცხლის ეშმაკები გამოხტენო, გაიშალა

აქეთ-იქით აუარებელი ნაპერწყალი შიშინით და სისინით; ზოგი მიხიას მიახტა, ზოგი კარგუას, ზოგი მიწაზედ დაეცა, გაცივდა და მოკვდა.

— დაჰკა! დაჰკა! ყვირის კარგუა.

სცემს მიხიაც, თან ხენეშის, მთელი ტანით თან მისდევს ჩაქუჩს, თითქო შუბლიც ზედ უნდა დაჰკრასო.

— ეგრე! ეგრე! აი ყოჩაღ!— იძახის კარგუა და თან თვითონაც რაც ძალი და ღონე აქვს, სცემს და სცემს გრდემლზედ მძიმე რკინას. რკინა კევივით იღეკება, ბტყელდება, ნაპერწყალი თანდათან ეღევა, შუქი აკლდება, შავდება, ძირს მხოლოდ რკინის შავი ნამცეცებილა ცვივა.

ხენეშის პატარა მიხია, ცხვირის ნესტოები ებერება, ჰაერს ხარბად ჰყლაპავს, გრდემლთან ქილყვავის ტოლა ძლივს მოსჩანს..

— ახლა დაუბერე, მიხი! იძახის მამა და კვლავ მოისმის საბერვლის ქშინვა, პატარა ბიჭის წრიპინი და მამის ძველებური სიმღერა.

ცეცხლი კვლავ ღვივდება, წითელ-ყვითელი ალი, ნახშირებ ქვეშ დაბადებული, ზემოთ მოძვრება, ნახშირებს ირგვლივ ეხვევა, ჰკოცნის, მერე იყოფა, გველშაპის ენებივით იკლაცნება, ზევით და ზევით იწევს და ქერ ქვეშ იკარგება.

მოისმის ჩაქუჩის ტკრცილი, უროს გრგვინვა და გრდემლის კვნესა.

— ეგრე ბიჭო, დაჰკა, ბიჭო! ჰაიდა ბიჭო! შედის ეშხში კარგუა. თან თვითონაც ორივე ხელით ირჯება, ჯანს არა ზოგავს.

ეხლა ცულები აშინდია, ზამთარია, შეშის საკრელად სკირდებათ; ხვალ შხამზარეულ ცულებს გაიტანს სასწორზედ, გაჰყიდის და ზეგისთვის პურს მაინც შეიტანს სახლში. შეილენი ეკოდება. მიხიას გარდა ერთი თერთმეტის წლის გოგოცა ჰყავს სახლში.

— ეჰ, შე ოხერო სიღარიბე! ერთი წყვილი ახალი ჩუს-

ტი მაინც როგორ არ უნდა უყიდოს პელოს, მალე გასათხოვარი გახდება და ამ ქვის ხეტიაში ფეხშიშველად დაიძვრება! სახლის მომვლელი, ჩვენი ცეცხლის ამნთები, შექაშანდის მომხარშველი ის არის, ჩვენი დამრეცხი და დამკერებელი,—ფიქრობს კარგუა

— თუმცა მალმალე არ ვიცვლით,—სულ ერთია, მკედელს რაც უნდა ჩააცვი,—მაგრამ როცა ვიცვლით, მაშინ ხომ საქიროა დამრეცხი.

ძალიან ყოჩაღია, ცხოვრებულ დედასა ჰგავს, ერთ საათს არ დადგება ცუდად: სახლის საქმეს რომ მორჩება, მერე მეზობლებს ბუმბულს ურჩევს, მატყლს უწეწავს, წყალს უზიდავს, სარეცხში ეხმარება,—თითო-ოროლა გროშსა შოულობს. ორ-სამ წელიწადში ერთ კაბას ვერ ვუყიდი, სულ თავის ხელით გამოდის, ძმასაც აცმევს. ზოგი ძველ კაბას აძლევს, წინდებს, ფეხსაცმელს... აკერებს, აპატარავენს, თვითონაც იცვამს, ძმასაც ტიტველს არ ატარებს. მკედლის გამოორჩენა კი ყველამ იცის, რაც არის,—ნეტა სახლის ქირა გადავიხადო, სახლში პური შევიტანო, ნავთი და მარილი ვიყიდო, ხანდახან დაღალულ გულზედ თითო-ოროლა კიჭაღვინო, ან არაყი გადავკრა.—ეჰ, ბარემ არ არის კარგი ლოთობა! ხანდახან ერთი კვირის ნაწვევ-ნადაგს ერთს დღეს ვაქრობ დუქანში... მერე მიხიას ოფლი კაცმა შექამოს?... მაგრამ ოხრად დარჩეს, მთელი კვირა ცეცხლში იწვები, რკინას ჰკვერავ, მერე გამოხვალ დაღალული, შეგვხვდება შენსავით ყელგადაგდებული შეგობარი, შეგიპატიჟებს, ან შენ დაუძახებ ერთ ჩარეკაზედ... ჩარეკა ნახევარ თუნგად იქცევა, ნახევარ თუნგი თუნგად... წახვალ ცარიელ სახლში ფარფარით... მეორე დღისთვის არც პური, არც შეშა და ცეცხლი!

ეჰ, განა ჩვენს გაჩენაში ღმერთი ურევია! და ისეთი ამოიოხრა კარგუამ, რომ მიხიამ საბერვლის უკანიდან გადმოხედა, მამას რა დაემართაო.

— დაიცა, ბიკო, შე ოჯახ დასაქცევო, დააყენე საბერ-

ველი, შიგ ჩამდნარა ცული! ყვირის კარგუა.—რა ღმერთი გამიწყრა, სადა მქონდა ფიქრი?!

სცემენ თეთრად გავარვარებულ რკინას კვერსა და უროს! თითქო სულ გაიფუშაო რკინა, მთლად ნაპერწყლებში ეხვევა და ყვითელი ბურჯღალ-ბურჯღალი აქეთ-იქით სისინით იფანტება...

მიხიას ვილასიც გრძელი ძალზედ ნიდაყვ გამოკერებული ხალათი, აცვია; გრძელი სახელოები გადუყეცნია. პელას უნდოდა დაემოკლებინა, მაგრამ მიხიამ არა ქნა, როცა ქუჩაში მივდივარ, გადმოვშლი და შიგ თბილად შევყოფ ხელებსაო.

შარვალიც დაუკონკებია, კოჭებამდე ვერა სწვდება, — რად უნდა გრძელი, ტალახში მოსერისო, იძახდა ჭკვიანი პელო. მართალია საკერებელი სხვა დაუდვია, მაგრამ სიცივეს რა ეკობტავება? ეს არის რომ ფეხებზედ წინდები არ ეცვა, — ძან დაგლეჯილი ჩუსტები მქონდა და წინდებს ხომ ერთ ღღეს არ შეაღწეინებდა. ფიქრი არ არის, ფეხი არ გაცვდება, წინდებს ბედნიერ ღღეშიაც მოესწრობა.

სამაგიეროდ, მოიცლის თუ არა ქურა, მიხია მაშინვე ფეხებს ჩაჰყოფს ცეცხლში და ითბობს, სანამ სითბო გამოვლევა.

ორშაბათიდან კვირამდე ამ ყოფაშია მიხია, იმისთვის არც წიგნი, არც სკოლა, არც ალერსი და სიყვარული ვისგანმე. მხოლოდ კვირაობით არის თავისუფალი და მთელ ღღეს ქუჩაში აღამებს. თუმცა და უშლის ქუჩაში სიარულს, მაგრამ მთელ კვირას სამკედლოში ნაგდებს შინ რალა დააყენებს?! პოულობს ამხანაგებს, ან კოქს თამაშობს, ან სალაობს, გუნდაობს, გამვლელ ეტლს მისდევს და ჩუმად უკან უჯდება. მიაქროლებს მუქთი ეტლით ქუჩებში, უხარიათ, გეგონება საკუთარიო, სანამ არავინ მისცხებს და არ ჩამოაგდებს, ან თვითონ შეეტლე არ გაუგებს და მათრახით არ აუწვავს გვერდებს, თუმცა იშვიათად, რადგან ეტლის გაჩე-

რებას იშვიათად ელის და გზაშივე ხტება. თუ სადმე არღანს უკვრენ, ან სათამაშოს რასმე აჩვენებენ, მაშინ ხომ არღანს და იქ.

სალამო ახლოვდება. ორი ცული უკვე მზად არის, მესამესაც ეს არის, ებოა აწრთობს მამა. მზადვეა რამდენიმე შამფური, ზედაგვარი, მაშა და სხვა რალაც წვრილმანი: რაზა, კოქაკი, ანჯაშა. აი მთელი იმათი ავლადიდება და ხელოვნება.

მიხია ფიქრებშია. ზეგ ახალი წელიწადია, მოდი და ნუ გაიხარებს. — რაც უნდა იყოს, მაინც სხვა დღეებსა სჯობია, მდიდარს და ღარიბს, ყველას რამე აქვს; ყველა ცდილობს, ამ დღეს კარგნი სასმელ-საკმელი იქონიოს და ახალი ტანისამოსი ჩაიცვას, — დაგვეკვებება და მთელი წელიწადი ასე გვექნებაო. ახალწლისგან სასწაულს ელიან ღარიბები, თორემ მდიდრებისთვის ხომ სულ ახალი წელიწადია!

მიხიაც შეელის რალსაც: სჯერა, რომ ერთ ქალიან კამფეტს მაინც მიულოცავს ვინმე, ერთ ჩურჩხელის ნატებს! აი მამაც გაჰყოდის ცულებს შამფურებს, — წვადისთვის დასკირდებით ახალწელიწადს; იქნება ორიოდ გირვანქა ნიგოზი და თავლი უყიდოს! გოზინაყი გააკეთონ. იქნება კანფეტებიც იყიდოს! სხვა კი ველარაფერი გაბედა ეოცნება, არც იყო ნაირ-ნაირ მაზა-მაზა საკმელებს, ხილს დაჩვეული. თუ არ დაითრო მამა ყველაფერი გვექნება და თუ დაითრო, მაშინ კი უნდა გამოვეთხოვოთ ყველას. უფკველია მამა ღორის ხორცსაც იყიდის და რბილ პურსაც. მოხარშვენ ესა და პელო, მოსწვენვენ მსუქან წვენს, ჩააბუებუებენ შიგ პურს და ჰკრიი!

გოზინაყს პელო მოხარშავს, თაფლითაც ის დააბერებს ახალ წელიწად დილას. დიდს, ძალიან დიდს ლუკმას ამოუწობს თაფლში, რომ ორ-სამ ლუკმად ძლივს შესკამოს და თაფლი სულ ექცეოდეს.

— რას დააყენე ე საბერველი, შე ოჯახ დასაქცევო?!

დაუბერე რაღა, მოვრჩეთ და მოვისვენოთ, რომ ხვალ გავი-
ტანო, გავყილო და თქვენი საცეხლი რამე ვიყიდო, შაბა,
დაგეძინა?!

მიხია შიშით შეხტა, საბერველს ისევ საჩქაროდ სტაცა
ხელი და დაუწყო აქეთ-იქით რწება. აქშუვლდა ისევ საბერ-
ველი, გახურდა ცეცხლი, ალმა ჭერ ქვეშ აიტანა წვერი,
აგერ თან აჰყვა დაბრაწული გოზინაყი, კამფეტები, ღორის
ხორცი, რბილი პური... ჯერ თეთრ-ყვითლად ბრწყინაედნენ,
მერე თეთრ ფერფლებად იქცნენ, ზოგი ჭერს მიეკრა, იქ
სხვებთან კოჭებზედ მოიკალათა, ზოგი აბლაბუდაზედ შე-
ჯდა და ქანაობა დაიწყო, ზოგი კარში გაიპარა და ქარს
გაჰყვა სადღაც საიდუმლო ქვეყანაში სათამაშოდ და სასრი-
ლოდ, ზოგი ისევ ძირს ჩამოცვივდა, მიწაზედ გაიტყლაბა,
ზოგი საბერველზედ დასკუბდა, ზოგი ანჯამებს მიეკრა, ზო-
გიც თაროებზედ დასკუბდა, აგერ წამოვიდა ფარფატით ერ-
თი მიხიასაკენ, ხან მალა იაწვეს, ხან დაეშვება, თათქო მი-
ხიასი ეშინიანო, მერე წინ ქოჩორზედ დააჯდა და თმებზედ
ამაყად გამოიქიმა.

უბერავს მიხია და თან თვალი ამ თეთრ ფერფლზედ
რჩება,—ხომ პაწაწაა, მაგრამ როცა უცებ იხედავს, რაღაც
დიდ ფრინველად ეჩვენება. მერე თანდათან იღვევა, პე-
პელას ტოლა ხდება, და ბოლოს კი ძლივსლა მოსჩანს.

მომშორდი რაღა, რა თვალეებში შელანდები, თქვენგა-
ნა მაქვს თავი სავსე! გაიბერტყა ქოჩორი მიხიამ. გაქრა ფერ-
ფლი, გაქრა გოზინაყ-კამფეტები, დარჩა საბერველი, დაყი-
ნული ფეხები, გალურჯებული ცხვირი.—დაიღალა.

ეჰ, მალე მაინც შორჩეს მამა!

*
*

მეორე დღეს შუადღე იქნებოდა, როცა მამამ ორი
გირვანქა ღორის ხორცი და ხუთი თუ ექვსი გირვანქა პუ-
რი უყიდა და გაატანა მიხიას სახლში. თუმცა იმერული თა-
ფლი ორ შაურ ნახევრად იყიდებოდა,—აბა ქართლულს საა-

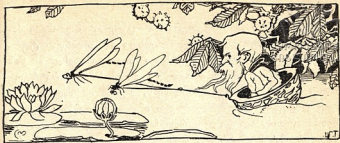
მათოდ ვინ გახდიდა, გირვანქა ხუთ შაურად ფასობდა, ... მა-
გრამ კარგუას მინც ავიწყდებოდა თათლის ყიდვას.

— წამო, პატარა დავლიოთ რაზე, თათლს შერეც იყი-
დი, ეუბნებოდნენ მეზობელი მკედლები. ჩავიდნენ და შეა-
ყოლეს.

მიხიას და პელოს არ გაკვირებიათ მამის საქციელი:
პირველი ხომ არ იყო, რომ ასე იქცეოდა. ხორცი ხვალის-
თვის შეინახეს და რბილს პურს კა მადიანად შეექცნენ.

თ. რაზიკაშვილი

„კრიალას გმინვა“

თვარის აღერსით მოხიბლულ არეს მიბნე-
დილივით მისძინებოდა, მაგრამ იმ ძილში
დაუდგრომელი ეინიანივით მაინცა თრთო-
და, ტყეს მოკასკასეს, ამას და გოროზს ტკბილი ფშვი-
ნვა გაუდიოდა, მაგრამ ზოგჯერ კი მთვარის ტრფობით გა-
მოღვიძებულს მეტი გრძნობით წელი ოხერა აღმოსდიო-
და; მალა მთის მწვერვალს, ვარსკვლავთა მზვერავს, ზე-
ციურ რიხის მტკიცე მომღერალს, ხმა გაეკმინდა,—ვერას
ამბობდა ამპარტაევან რადგან მის ძირას „კრიალას“ გმინვას
დინჯად უსმენდა ვარინდელი და ზოგჯერ; თითქოს თავ-
ბრუ დასხმული, მის მოძახილს უნებურად იმეორებდა გო-
ცებული.

მოხტის კრიალა გაშმაგებული, მოშხუის, თითქოს რაღაზე-
დაც გამწარებული; ხან კლდეს ეხლება, მას შეკლმუის გაცოფე-
ბული; ხან კი ძველ მუხას დახავსებულს ამოგლეჯით წაშს
ემუქრება, ხან ხვეთა შორის ვიწრო ფარგალში, მომაკვლი-
ვივით დიადად შფოთავს; ხან ალაგ-ალაგ ყვავილივით შემ-

ახალი წელი ფშავეში

(ბეჟანის ნაამბობი)

ალიან ღარიბად ვცხოვრობდი, ხელ-მოკლედ, საწყლად. განა არ იცით, სიღარიბე როგორ იც არის? ერთი ფური მყვანდა და ერთი ხარი, სამი დედალი, ერთი მამალი. ჩემს ბედად სხვა არა მოიძებნებოდა ქვეყანათაშედა. მართლა,

ესეც ხომ სიმდიდრეა: ორი შვილი მყვანდა—ქალი და ვაჟი; ქალი ექვსი წლისა, ბიჭი ოთხისა და ცოლი.

პური ე. ი. ქერი, რაც მომივიღოდა, სამ თვეს გვეყოფნიდა. დანარჩენ ცხრა თვეს სულ ვყიდულობდი და რით? ფულს ვინ მომაშავებდა? ფული ჩემი მკლავები იყო, ცული, სატეხი, საჭრეტელი და ხოწი. ვხვეწდი თაბხებს, ხონჩებს, ხის ჯამებს, თეფშებს, ბაკნებს.

ვატარებდი სოფლიდან-სოფლად და ვცვლიდი პურზე. ფასი ხის ავეჯისა განიხრული იყო, ფულზე არც კი ვყიდდი, ჩემს ბაღლებს პური ერჩივნა ფულსა: ჯამი თუ ხონჩა რამდენ პურსაც ჩაიტევდა, იმის ფასი ის იყო.

მოვაგროვებდი პურს, წამოვიკიდებდი ზურგზე და მივე-

ტანდი კოლშეილს. ვკვებავდი, როგორც ჩიტი თავის ბარ-
ტყებს.

საახალწლოდ შინ მოვედი. ჩემი ბაღლები—შალვა და
ნენე წინ მომეგებნენ და ორივემ ერთხმად მომახარეს: „მა-
მავ, ჩვენი ჭერემა იჩნევს, დიდი კური აქვს, დიდი რომ რა“!
ჭერემას ძროხას ვეძახდით.

— დაილოცა ღმერთი, დაილოცა, შეაღებო, — ვუპასუხე
მე.

კოლმა ხმაც არ გამცა. კეცი გადმოეღო ცეცხლიდან,
შკადს აცხობდა და დაფხრეწილ გაყვითლებულ ტყავის ბო-
ლოს აწყვეტავდა აქეთ-იქით. რამდენიმე ბედის კვერიც გა-
მოეცხო. მე სიცივისაგან დაკრუნჩხული ხელ-ფეხს ვითბობდი,
და ცეცხლს ვებუჩებოდი, ხოლო გუდა მოვიხადე და კერის
თავში მივაყუდე.

— ეგ კარგია კიდევ, რომ სახლი მოგაგონდა, წარმოს-
თქვა ჩემა დედაკაცმა უკმაყოფილო ხმითა.

— მაშ შინ ჯდომით რა მოგივათ, თქვე საწყლებო? ძა-
ლიან კარგი, ვიჯდები მეც შინა და ვნახოთ, რა მოგივათ
მზა-მზარეულად? კოლმა ხმაილარ გამცა, და ნენეს მიუბრუნ-
და: „რა პირი დაგილია, მოიტა ასტამი მომაწოდე!“

ნენემ, — ასტამს რკინისას, ვინ მოგვაშავებდა, — ხის ნი-
ჩაბი მიაწოდა. დედაკაცის გამოსაჯავრებლად, რაღა დამემ-
ტკიცებინა, რომ ტყუილად არ ვებეტიალებოდი, როცა მკა-
დთან ერთად ბედისკვერებს ცხელი ნაცარი მიყარა, ვუთ-
ხარ—მოიტა ჯამი და ხონჩა, — და თანაც ხელი გუდას გადა-
ვაწოდე. საწყლები, ჩემი ბაღლები, კატის კნუტებივით თვალ-
წარბში შემომჩერებოდნენ. ააჰ, ბაღლები, ბაღლები! საწყალი
კაცისა, თორემ მდიდრებისა არ ვიცი რა იქნებიან?! დედ-მამა
იმათი ღმერთია.

— ჩქარა, ჩქარა ხონჩადა ჯამი, ხომ გაიგონე, აღამიანო!!

ეგ ჯამი და ხონჩა რად-ლა გინდა? — მკითხა დედა-კაცმა
და კოტა არ იყო შუბლი გაიხსნა.

— შენ რასა ჰკითხულობ, რადაც მინდა? ვუპასუხე მე. გაიგებ რადაც მინდა.

კოლმა მალე აასრულა ჩემი თხოვნა და მეც დაუყოვნებლივ მივითრიე ახლო დიდი, ხბოს გუდა, სადაც შედგა მოზდილი ხის ტაგანი თაფლით სავსე. ტყეში სახვეწი ხეების ძებნის დროს ერთი ძირი ფუტკარი ვიპოვნე და თაფლი იმას გამოვაცალე.

ხოლო ტაგნის ძირში ირმის შწვადი იდვა, --ესეც ტყეშივე ნადირობით შეძენილი. ხის ჯამში დავეუსხი ბალღებს თაფლი, ავეუსე პირამდე:--დაძელით, შეილებო, დაძელით, დამიბერდით ასე ტკბილად, ჩემზე კარგი შეკვლე ვერ მოგივით! მაგრამ არ იჩხუბოთ-კი, თორე გამაჯავრებთ.

ჩემ დედაკაცს ევას ძლივს გუნება გაუნათლდა.

— რა არი, მაგოდენას რო უსხამ, ხვალ აღარ გვინდა? წელიწადი დილა ხვალა თენდებაო. წარმოსთქვა მან.

— ქამეთ, შეილებო, ხვალის საკმაოც არის. --მოიტაჯამი შენც დაგაბერო.

მე არ მინდა, უარობდა ჩემი დედაკაცი და მხოლოდ, სწორედ, შუალამე იყო გადასული, მაშინლა დამელაპარაკა. რა სწყინდა, არ ვიცი, საცოდავს, იმის მეტი, რომ დავიგვიანე? ერთად ერთი დანაშაული ჩემი ეს იყო. მაგრამ რაკი უძლენოდ არ მოვედი და ამასთან ერთად იმ ლამეს ძროხამაც მოგვიგო კარგი, თამამი სახარე ბოჩოლა, გუნება გამოიცვალა. ჩარეკით არაყიც-კი მომიტანა. საში ყანწი ზედი-ზედ დავლიე, შევავედრე ღმერთს საწყალი ჩემი თავი, ჩემი ბეჩავი კოლშვილი, --შევთხოვე ღმერთს, რომ დამდევნი, მომავალი წელი მაინც ბედნიერი ქმნილიყო ჩვენთვის. ბედნიერად ვგრძნობდი ჩემს თავს: თუმცა ჩამოგლეჯილ-ჩამოწეწილი კოლშვილი დამიხვდა, მაგრამ მადლობა ღმერთს, ხომ კოცბლები არიან, ვამბობდი.

მოვძებნე ჩემი ქვარტლიანი ფანდური, გავაბ-გამოვაბი მისი დაწყვეტილი ლარები და დავეუკარ. დავლიღინებდი ნე-

ლი ხმით როცა ჩემმა დედა-კაცმა, ძონძებში, ჩერებში გახვეული ხბო შემოიყვანა და დააწვინა კერაზე, რას, ჯერ ისევ ლოპრიანი, ყურებს დუნედ ატკვეტდა, მაგრამ არ ისვენებდა ერთს აღვილას, მალ-მალე წამოდგებოდა ზეზე, ტანის ზღაპუნით, მუხლები ედრიკებოდა, ეხლართებოდა. „მუუუ!“ დაიყვირა. დედას კითხულობდა. ჩემი ბალები მაშინვე ფეხზედ დადგნენ. „დედავ, ფუჩინა, კარგი ფუჩინა!“ იძახდა ჩემი შალვა. ეხვეოდნენ ორივენი ნენე და შალვა. ერთი იქითა ყბაში, მეორე აქედან ჰკოცნიდნენ უალერსებდნენ, ხოლო ჩვენ ორივე ცოლი და ქმარი ვჯავრობდით, ვუშლიდით—გვეშინოდა, თითქოს ატკენდნენ და ავნებდნენ რასმე ხბოსა. საცოდავებს იმის ნებაც კი არ მივეცი, გული მოეჯერებინათ ხბოს აღერსით. ასეთია სიღარიბე. ნეტავ თუ ვინც მდიდარია და ბევრი საქონელი ჰყავს, იმათი ბალებიც ასე შეჰხარიათ ხბორებს? არა მგონია. ჩემი პატარაებიც კი გრძნობდნენ თავიანთ საწყლობას, სიყვარული ხბოსადმი ამის გამო უათასდებოდათ და გამოუთქმელ სიხარულში იხატებოდა.

დილით ადრიან მე სახინკლე ხორცი დავკეფე, ჩემმა ევამ თავლ-ერბო მოამზადა მეკვლისათვის...

ჯერ ისევ დილა იყო, რომ სახლის კარებზე ჯახანი რალამაც მოიღო. ეს იმას მოასწავებდა, გარედან ვილაცა გვეძახოდა-დაძახება ახალ წელიწადს კარგი არ არის,—მეკვლის მოსვლის ნიშანი იყო.

გავალე კარები, დავინახე მეკვლე, ჩემივე მეზობელი რამაზი, თავზე ჩამოფხატულ ბანჯელლიან ქუდით, დურა ტყავში გახვეული.

„მოიტათ კვერი, აბა სად არი?“ ამის მეტს არაფერს ამბობდა. მეც მივაგებე საოჯახო ბედის კვერი—თეფშის ტოლა ხშიადი, რომელიც სამჯერ შემოაგორა სახლში. მე თვალს ვადევნებდი კვერს, წალმა დგებოდა თუ უკუდმა, ხოლო ჩემი ნენე მიუბრუნებდა კვერს მეკვლეს. შეასრულა მეკვლემ

თავისი წესი, კვერი სამჯერ შემოაგორა. დაილოცა ღმერთი, რომ სამჯერვე წალმა შემოტრიალდა! ეს კარგი ნიშანი იყო.

შემოვიდა სახლში და წარმოსთქვა: „შემოვდგი ფეხი, გწყალობდესთ ღმერთი, ფეხი ჩემი, კვალი ანგელოზისაო.“ ამოილო ვაშლის ნაქრები და ყველა სათითაოდ დაგვაბერა, თანაც ამ სიტყვებს ატანდა: „დიდი გიმატებია, დიდი გიმატოს ღმერთმა, — ახალმა წელმა ახლის წლის გამოცვლამაო.“

— ეგრევე შენ შენიანადა, — ვუპასუხებდით ჩვენს ძვირფას მეკვლეს შე და ჩემი დედაკაცი; ჩემს ბაღლებს რა ბოდიშის გადახდა შეეძლოთ. ისინი „ფუჩინას“ შესჩერებოდნენ, შესქიკიკიებდნენ, შეჭხაროდნენ. მეც ჩემი მეკვლე თაფლერბოთი დავაბერე.

ქვაბში უკვე ხინკალი იხარშებოდა.

მეკვლე ტაბტზე დავსვი, წინ სუფრა დავუდგი, თაფლერბოიანი ჯამი, მასთან ერთად ხშიადი და დამბალი ხაქო. იქვე, სუფრის გვერდზე იდგა არაყიანი ჩარქა, პირში დაფარული ჰქონდა ყანწი, მისი განუყრელი ძმა და მეგობარი.

სიმღერაც გაევაბით. ჩვენს ხმაურობაზე „ფუჩინაც“ ხამუშ-ხამუშად წამოიყვირებდა — „მუუო.“ ჩემი ბაღლები სულ იმას შესტკეროდნენ თვალ-წარბში, სმა-ქამა დაავიწყდათ და, როცა ხბო დაიყვირებდა, უზომოდ გახარებულები კისკისებდნენ, იცინოდნენ. დედაც გომურიდან უყვიროდა, შვილს კითხულობდა, იმათთვისაც ახალი წელი იყო. მერმე მეზობლებს მივულოცეთ შე და ჩემმა მეკვლემ, სოფელში ჩავედით.

ეს ახალი წელი ჩემთვის სხვაფრივ, სხვა მხრივ არის ღირს სახსოვარი. როცა ჩემის ბაღლების სიხარული ვნახე, იმათი კეთილა გავიგონე ერთის ხბოს გამო, რომელიც შამოემატა ჩვენს ბეჩავს ოჯახს, შე თვალებიდან ცრემლი გადმომცვივდა, გულში მტკიცედ ვადავსწყვიტე: უნდა რაც აქამდის ვიყავ, ერთი ათასად ვიქცე, რომ საწყალი ჩემი ცოლ-შვილი მართლაც ნამდვილი ცხოვრების ღირსი გავხა-

დო, და მართლაც ასე მოვიქცევი. შრომას მოვეუმატე, ნაშო-
ვარიც დავზოგე, დუქანს აღარ მივეყარე.

და დღეს, დაილოცოს ღმერთი, ჩემთვის ყველაფერი სა-
კმაო მაქვს, ფულიც, პურიც და საქონელიც, ჩემი ცოლ-
შვილი სხვის აღარ შეჰნატრის. მადლობელი ვარ იმ ახალი
წლისა, ღმერთმა შენც ნუ მოგაკლოს გონებისა და გრძნო-
ბის გამხსნელი!.. ასე დაამთავრა ბეჟანმა თავის პატარა მოთ-
ხრობა.

ვაჟა ფშაველა

ახალი წელი

მოვახმე იყო!

ახალ წლის საღამო იყო. მარტოდ მარტო მთას
შეხიზნული მეწისქვილე ზაქარა ამ საღამოს
კვლავინდებურად აღრიანად ძონძებ-
ში გამოეხვია და ოდნავ აჩუებულ ცეც-
ხლის პირას დასაძინებლად მოიბლუნდა.
მუდამ მარტო მყოფს, ბევრჯელ ადამიანთან
ლაპარაკიც კი არ ეხერხებოდა, რის გამოც ყვე-
ლა თავის გრძნობას—კეთილს თუ ბოროტს, სიხარულს თუ
სიმწარეს—მუდამ დუმილით იკლავდა, მაგრამ იმ ღამეს კი გულს
შემოწოლილ მწარე სევდას ნელი ღიღინითაც ვერ ინელეზ-
და, და გულ აღრენილ მოხუცის თვალებს დიდხანს ძილი არ
ეკარებოდა. მიზეზი იმ სევდისა მისთვის თითქოს საიდუმლო
იყო, რადგანაც მის ცხოვრებაში აგერ ოც წელიწადზე მეტი
იყო არავითარი ცვლილება არ მომხდარიყო, მაგრამ ზოგ-
ჯერ კი გული ისეთნაირად შემოჰკენესოდა, თითქოს რილა-
სიც დაკარგვას გრძნობდა და გამოუთქმელად იტანჯებოდა.
იწვა დიდხანს გულ-დაღმა ზაქარა და თავისივე გულის ცემას
ისე უკვირდებოდა, თითქოს სცდილობდა, გაეგონა მისი სი-

ღრმე რას მოუთხოვდა. შუა ღამისას გვერდებ ნატყენმა ზეზე წამოიწია, მარდად ცეცხლი დააგუზგუზა და ღობიოს ქოთანის მისდგა და გულის გასართობად ურმის ძველ სოლებს წალდით ფორტნა დაუწყო. როდესაც ცეცხლმა ნაღვლიანად გუგუნის მორთო, ფიქრით გართულმა ზაქარამ უეცრად წალდს თავი ანება, სანათს ხელი წამოაგლო და აქარებულნი ნაბიჯით კარს მიაშურა.

ის იყო ახალწლის რიერაეს ძველი წლის ბნელი კიდევ უნდა უკუეკცია — შებრძოლებოდა, როდესაც შორს, სოფელში მამალმაც მხნედ მხარი მისცა და თავისი გულადი ყივილით დამდეგ ახალწელს საღამო უძღვნა და მიულოცა. ცახედ ვარსკვლავებიც ამ დროს თითქოს სიხარულით, ეშმაკურად თვალეებს ბეუტავდნენ და ნათელსა ჰფენდნენ — დაჰქათქათებდნენ, სევდით მოცულ ზაქარას წისკვილს, რომელიც ამ წამს მთლად გაყინული, ობოლ-ოხერი, სოფლის განაპირს ისე იყო წამოსკუბული, თითქოს წარსულ დროს უკან უნდა გამოსდგომოდა; მომავლისა კი ისე შეშინებოდა, რომ მთლად დაფუშული ერთ მხარეზედ საცოდავად მიდრეკილიყო და სამუდამოდ განადგურებასლა ელოდა. თოვლისაგან დამძიმებული ძველი წალამი აქეთ იქით ისე ეფანტებოდა, რომ თმაგაწეწილს, კკუიღგან შეშლის უნებურად მოვაგონებდათ. ზაქარამ მღუმარ მიღამოს ჯერ მწუხარებით თვალი მოაგლო, მერე თავის წისკვილს სანათით ხელში გვერდს ამოუდგა და, თითქოს აღსარებას ვისმეს ეუბნებოდა, მკაფიოდ წამოიძახა:

— ჩემო წისკვილო! აგერ ოც წელიწადზედ მეტია, რაც საწყალ მთის ხალხს მე და შენ ერთგულად ვემსახურებით, მაგრამ ე გული კი ისე მწარედ შემომკვენსის, ასე მგონია, ტყუილად ვიყავ, ე ქვეყანაზედ გაჩენილი. ეჭვი, ჩემო წისკვილო, ვინ იცის რამდენი ამისთანა მწარე სევდა და ვარამი შენმა ღრიტინმა დამიფქვა და მომანელებინა, მაგრამ ეხლა კი შენც ჩემსავით სამარისკენ პირი მიგაქვს, იფუშები, ჩემო მხსნელო და მეგობარო... მაგრამ... ე ახალი წელი მოწამე

იყოს, რომ მოხუცი ზაქარას მარჯვენა კიდეც შესძლებს, რომ გაგაახლოს და ვაგალიამაზოს. დღე ჩემს შემდეგ სხვაშიც ჩემსა სახით გულის ნაღველი შენით მოიკლას და მოინელოს... ეჭვი, დედასა! ე ჩენი წუთი სოფელი ცარიელი შრომა ყოფილა, თორემ ე უმწეო ბებრის გული და გონება სამარის პირას მოუსვენრად რადა ფათურობს? რა ჩაპყვება, გამოფიტულს, შავ სამარეში?—ჩაეკრთხა გულ დაწყვეტილი ზაქარა თავის თავს და სულ განაბულ მიდამოს ისეთ ნაირად შეხედა, თითქოს პასუხს მარტო მყოფი მხოლოდ მისგანა მოელოდა. შემდეგ სანათი მალლა ასწია, წისქვილის ერთი მხარი და შორს მიდამო უფრო კარგად შეანათა და თან ჩუმად განაგრძო:

— ვენაცვალე ტკბილ შრომას, ვენაცვალე მის მომგონს! შრომის შვილი ვარ და კიდევაც მხოლოდ ის მიყვარს. ან კი უიმისოდ, ვინ იცის, რა იქნებოდა ჩენი წუთი-სოფელი, ვინ იცის მაშინ ჯავრით სავსე ადამიანი რამდენჯერ კკუაზედ შეიშლებოდა?.. ეჰ, ნეტავი იმას, ვისაც შრომისათვის ჯერ კიდევ დიდი დღე და ჯანი შესწევს; ნეტავი იმას, ვინც ჯერ კიდევ შრომით გულს მოიჯერებებს... მაგრამ... არა უშავსრა, ე ჩემ მოკლე ხანს მაინც იმას შევალევ, მას ვანაცვალე.

ზაქარა ჩაფიქრდა შემდეგ ერთი ღრმად ამოიოხრა და თავისთვის ასე განაგრძო:

— ამბობენ, ქვეყანაზედ ბედი არისო... ბედი კი არა ჯანდაბაა. ბედი ადამიანისთვის სწორედ ისა ყოფილა, რასაც თავისთვის თითონ მოინდომებს და გულიანად ხელს მიჰყოფს; თორემ განა მართლა ბედი იქნება, რომ ვიცოდე ცეცხლი დამწვამს მეთქი და მაინც ბრმა ბატონით ნაღვერდალში კისერი წავყო? ოხრად დარჩეს, მეც აქამდინ ი ბედი ისე მჯეროდა, რომ ე ჩემ საცოდავ დაფუშულ წისქვილს გვერდიდგან არ მოვშორებოვარ, ასე მეგონა ჩემი ბედი აქ დაიბადება და ოქროს ჯიდას დამადგამს მეთქი და... ვამეპარა წუთი სოფელი... ეჰ, ახალა წელი! ნეტავი შეიძლებოდეს ერთი ათი წლით მაინც უკან დავიხიო, და, მაშინ ნახავ შენ... ნეტავი...

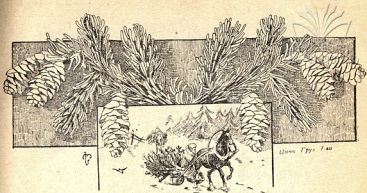
მაგრამ რა ნეტავი, როდესაც სწორედ ე ტიალმა, ცარიელმა ნეტავიმ დალუბა ჩემი წუთი-სოფელი და აბა, ჩქარა, ~~ჩქარა~~, ჩქარა, ეცადე ე ორიოდ დღემაც ტყუილ-უბრალოდ არ ჩაიაროს, არ გაგებაროს წინანდებულად...—წარმოსთქვა ხმა მალლა ზაქარამ და ამ წამს რაღაცა გრძნობით და იმედით ხელ ახლად გაცოცხლებულმა იქვე მალალ ბორცვს მიაშურა.

— მაშ ეს ბებერი მარჯვენა გამიტიალდეს, პატარა ბორცვო, თუ ამ გაზაფხულზედ, ჩემ წისქვილთან ერთად, პატარა ძალივით არ გაგალამაზო, დამაცა შენა! თორემ აი, ახალი წელი მოწამე იყოს!—შესძახა კიდევ ზაქარამ, იქაურობა ახლა კი ტკბილი ღიმილით და სიყვარულით მოზომა და სრულიად გამზნევებულმა სიხარულით ქოხს მიაშურა, სადაც ამ დროს ცეცხლიც, თითქოს განგებ, ისე გუზგუზებდა, რომ მის გვერდით გულამოჩუყებული შავი ქოთანნი დუდილით თავს იკლაფდა და თან მეტი გრძნობით აქეთ-იქით იწინწყლებოდა.

ცქვიტი

სახალწლო შათვლილი

(გუძლენი კოტე დავითაშვილს)

ელილო, მენა კარგად ვარ,
 კოტა თქვენი მაქვს დარდები,
 ვეძლევდი საგონებელსა
 და გულის ხმაში ვვარდები.

მაგონდებიან და-ძმანი,
 შავარდენივით მარდები,
 მეზობლის გოგო-ბიჭები,
 ჩემი ტოლნი და ფარდები.

კვლავ სახალწლოდ ჩურჩხელა,
 გულით რომ მომნატრებია,
 წელს, ვფიცავ ძვირფას დედასა,
 სულაც არ გამხსენებია.

აქ ვისთანაც ვარ ბიჭადა,
 პურიც ბევრია, ხილიცა,
 თავს საყრელი მაქვს საქმელად
 ძელიანიცა და რბილიცა.

მაგრამ ყველა ეს ჩემთვისა
სწორედ რომ არაფერია,
კარგმა სმა-ქამა, — დახურვამ
გული ვერ შეიჯერია.

რომ მინატრია, აღარ მსურს
კობტა პატიქი, წინდები:
ნეტავ მამყოფა სკოლაში
მიმიძღვებოდნენ წინ დები.

უკან ძმა მოაჩქარებდეს,
გვეძახდეს — დამიცადეთო,
საქმე სირბილში როდია,
სწავლაში გამომცადეთო!...

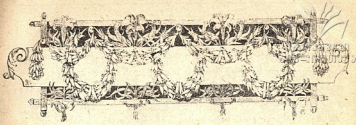
და მაშინ მნახეთ გულ-კუჭა
ვინაც გახლავართ მენაო!
ისე დაგხადოთ ზეპირში
გიქასქასებდეთ ენაო!...

დები ყურს არც-კი უგდებდნენ,
უკუც არ იხედებოდნენ,
ჩვენი მეზობლის შეიღებოც
სიცილით იხოცებოდნენ...

დღდილოა აი ეს არის
ჩემი ნატვრა და სურვილი
ნეტავი მართლა მომეკლას,
სწავლის ეინი და წყურვილი!...

შ. მღვიმელი.

აკაკის

50 წლის მოღვაწეობის დღესასწაული

აკაკი წერეთლის დღე 1908 წლის 7 ქრისტეშობისთვე, ყოველი ქართველის გულში სანახსოვროდ დარჩება. როგორც წინა წერილში ვსწერდით, საქართველოს ყოველი კუთხე ემზადებოდა ჩვენი მოღვაწის, აკაკის 50 წლის დღესასწაულისათვის; ყველანი მოუთბენლად ელოდნენ დანიშნულ დღის მოახლოვებას და საერთო სიამოვნებას.

და მართლაც, შესანიშნავი და დიდებული გამოვიდა ეს დღესასწაულობა.

ამ დღესასწაულის გამართვა იკისრა ჩვენმა წერა-კითხვის გამავრცელებელმა საზოგადოებამ. აირჩია რამოდენიმე აკაკი, მიანდო მათ ამ საქმის გაძღოლა და გამოაცხადა საყოველთაოდ ამ დღესასწაულის გეგმა. როგორც-კი გავრცელდა ეს ხმა, ყველგან ქალაქებში, დაბებში და სოფლებში მოხდა კრებები, ყველგან შეიმუშავეს გეგმა, როგორ უნდა გადაეხადათ ეს დღესასწაული. ამასთანავე ყველგან აირჩიეს რამოდენ-

ნიმე პირები თბილისში გამოსაგზავნად და მოსალოცად. საქართველოს ყოველ კუთხეში დიდი მზადება შეჩქარდა.

ერთი კვირის წინად რომ გაგველოთ წერა-კითხვის გამავრცელებელ საზოგადოების სადგომთან, (რომელიც იმყოფება ქართველ თავად-აზნაურთა ქარვასლაში), დიდი სამზადისი და მოძრაობა ეტყობოდა ყველაფერს. იწერებოდა სხვადასხვა მისალოცი ბარათები, იბეჭდებოდა ათასობით და ათი-ათასობით ხალხში დასარიგებელი პატარა წიგნაკები, აკაკის ცხოვრების აღწერით და ლექსებით, იყიდებოდა სადღესასწაულო წარმოდგენის ბილეთები, აკაკის ახალი სურათები. ერთის სიტყვით, ვინც-კი ამ ადგილს გაივლიდა, ყველა შეატყობდა რომ, რაღაც არა ჩვეულებრივი მზიარულებისათვის ემზადებოდა თვითეული ქართველი.

დღესასწაულის წინა დღეს დაიბარეს წარმომადგენელნი, ვისაც უნდა მიელოცნა აკაკისათვის.

სხვადასხვა კუთხისა და საზოგადოებათა და დაწესებულებათა წარმომადგენელნი, ანუ ეგრედ წოდებული დეპუტაციები. თითქმის ორასამდე იყვნენ ჩაწერილნი სადღესასწაულო მილოცვისათვის და ზოგში რამდენიმე კაცი იღებდა მონაწილეობას. ამათ ურიგებდნენ ბილეთებს სცენაზედ დასასწრებლად. თუმცა ბევრი გამოაკლეს, მაინც მათი რიცხვი ოთხასს აღამიანზედ მეტი იყო.

მეორე დღეს, კვირას, 7 ქრისტეშობისთვის ყველა გზეთები სულ სავსე იყო მხოლოდ აკაკის შესახებ დაწერილი წერილებით და მოგონებით.

ამინდი კარგი იყო. დილის ათ საათზედ აკაკის ბინაზედ შეგროვდნენ მისი ახლობელნი და პატივსმცემელნი, მიულოცეს დღესასწაული და წამოიყვანეს სიონის ტაძარში. გზაზედ დიდძალი ხალხი სიხარულით ეგებებოდა, აღტაცებით სალაშს აძლევდა. სიონის ტაძარში დიდძალი ხალხი იყო შეგროვილი. პარაკლისის დასრულების შემდეგ ეპისკოპოსმა დავითმა და დეკანოზმა ტ. სიტყვა უთხრეს და დღესასწაული მიულოცეს.

12 საათზედ სიონის ტაძრიდგან გაემართნენ ყველანი დიდი თეატრისაკენ. გამოსვლისას ხალხი ვაშას ძახილით შეეგება თავის საყვარელ მგოსანს.

თეატრთან ქუჩის ორივე მხარეს დიდძალი ხალხი იყო თავმოყრილი. თეატრის წინ ორ პირად ჩამწყრივებულიყვნენ თბილისის ამქრები საკუთარის დროშებით და ზურჩით. მიუახლოვდა თუ არა ამ შენობას აკაკის ეტლი, ხალხი აღტაცებით და „ვაშას“ ძახილით შეეგება საყვარელ მგოსანს. ამ დროს თითონ თეატრის დარბაზი მთლად გაქედილ იყო ხალხით. სცენაც და ხალხის დასაჯდომი ადგილიც ველარ იტევდა მსურველებს. მეტად ბევრი დარჩა გარედ, გულდაწყვეტილი და უადგილობის გამო ველარ იღებდა მონაწილეობას ამ საიშვიათო დღესასწაულში.

ნაშუადღევის პირველ საათზედ ფარდა აიხადა. მარცხნივ ცოტა ამალღებულ ადგილს სავარძელი იდგა, რომლის გარშემო ჩამწყრივებულიყვნენ მწერლობისა და ხელოვნების წარმომადგენლნი, მგალობელთა გუნდი და მრავალი დეპუტატები. ყველანი სულგანაბულნი ელოდნენ აკაკის გამოსვლას. გამოჩნდა მგოსანი თუ არა, ამოდენა ხალხი ფეხზედ წამოდგა, გაისმა საერთო „ვაშა“ და აკაკის გაუშარჯოს“ ძახილი, რომელიც დიდხანს არ შეწყვეტილა. ჩვენმა მგაობელმა გუნდმა და ორკესტრმა ერთად იმღერეს და დაუკრეს „მრავალ-ყამიერ“, რომელიც საგანგებოდ ამ დღესასწაულისათვის იყო დაწერილი.

შემდეგ საიუბილეო კომიტეტის წევრმა ბ-მა იაკობ გოგებაშვილმა გახსნა დღესასწაული. ქართველი ერის სახელით მიულოცა აკაკის ეს დიდებული დღე, აღნიშნა მისი ღვაწლი და სამსახური ჩვენი ხალხისა და სამშობლო მწერლობისათვის და უსურვა ხანგრძლივი სიცოცხლე, კიდევ გაიმეორეს „მრავალ-ყამიერ“.

შემდეგ დაიწყეს მილოცვა. მიულოცეს: წერა-კითხვის საზოგადოებამ, თბილისისა და ქუთაისის თავად-აზნაურობამ,

სოფ. სავანიდგან მოსულმა დეპუტაციამ. სწორედ იმ სოფ-
ლიდან, სადაც აკაკიმ პირველი ბავშობის ხანა გაატარა. აკაკის
კის ძიძის შვილმა, მოხუცებულმა ქალმა სადუნაშვილისამ
შიართვა ხის აკვანი, რომელშიაც თურმე აკაკი იწვა პატარაობისას.

შემდეგ მიულოცეს სოფ. საჩხერიდგან და მის ახლო-
მახლო სოფლებიდან ჩამოსულმა დეპუტატებმა, რომელთა
რიცხვიც ორმოცზედ მეტი იყო.

შემდეგ მიულოცეს დღესასწაული ჩვენმა ქართულმა
სხვა-და-სხვა საზოგადოებამ: საისტორიო და საეთნოგრაფო
საზოგადოებამ, დრამატიულმა საზოგადოებამ, სიტყვა-კაზმუ-
ლმა საზოგადოებამ და ფილარმონიულმა საზოგადოებამ.

ჩვენმა პოეტმა ვაჟა-ფშაველამ გრძნობიერის ლექსით
მიულოცა აკაკის დღესასწაული, რასაც ხალხი დიდის აღტა-
ცებით მიეგება.

დიდი აღტაცება გამოიწვია აგრეთვე „ნაკადული“-ს რე-
დაქციისაგან წარგზავნილმა დეპუტაციამ. ამ დეპუტაციამ
იყო ხუთი პატარა ქართველი, სამი ვაჟი და ორი ქალი. ვა-
ჟები ეროვნულ ტანთსაცმელით იყვნენ: ერთს ეცვა ქულაჯა,
მეორეს ჩოხა, მესამეს გურული ტანისამოსი, სხვა-და-სხვა
კუთხის ქართველობის მოსაგონარად. თვითეულს მათგან ხე-
ლში ეკირა დაფნის ფოთლებისაგან ლამაზად გაკეთებული
ასოები: პირველს ა, მეორეს ძ, მესამეს ბ, მეოთხეს ძ, და
მეხუთეს ი. ყველა ეს ასო აბრეშუმის სარტყელით იყო ერთი
მეორეზედ გადამბული, რომელზედაც მისალოცი წარწერა
იყო დაბეჭდილი. პატარა დეპუტატები მწყობრად წარუდგნენ
აკაკის და მიულოცეს დღესასწაული. ამასთანავე „ნაკადუ-
ლი“-ს სახელით მისალოცი აღრესი წაიკითხა ქ-ნმა ნ. ნაკა-
შიძისამ. ყველა დამსწრე საზოგადოებას მეტად მოეწონათ
ეს სურათი და ხანგრძლივი ტაშის-ცემა გაისმა. თვითონ აკა-
კისაც მეტად იაზა ბავშვების მისვლა და შემდეგი მოკლე
დარიგებით მიმართა მათ:

ჩემი შატრაშეგობრება!

სხვათა შორის ერთი დიდი ხაკელიცა მაქვს: მუსიკის გუბარა, მსოფლიო-კი ვერძობ, ამ ნაკლს უოველთვის მავსებდა ახალ თაობის ტაქტიკა. აი ახლაც თქვენა სიტუვას მუსიკასავით მწვედობა გულის სიღრმეში და დიდს მადლობასაც გწირავთ. ვახოვთ, რომ არ დაიკაწოთ დღევანდელი დღე, შიტომ კი არა, რომ ჩემის მიზეზით არის გამოწვეული, არა, უფრო სხვა მიზეზით; აი, რომ ხედავთ ხალხში აღძრულა ეროვნული გრძობა და მას უნდა, რომ შევანდეს ნამდვილი მოღვაწე და გმირი, და არა ჩემსავით მონვენებული. და ეს გმირი, თქვენმა თაობამ უნდა წარმოშობოს. ეს მსოფლიო მამან შეიძლება, თუ მუდამ ეროვნულ ნადაგზედ გედგმებათ ფეხს; ვინც თავის გვარ — ტომობას უარჰყოფს, ის ველარც სხვებს გამოადგება, უვარგისი იქნება შინაც და გარედან. გაუვარდესთ თქვენა ქართველობა, შაკრამ შოვინისტურის გრძობით კი არა, ესე იგი რომ სხვის დაკლებით რამე შესძინათ თქვენს ეროვნებას. არა! ამ სიუვარულით, რომელსაც სარწულად უნდა ედვას ძმობის, ერთობის და სიუვარულის სურვილი. გადაეციეთ ეს თქვენს შატრაშეგობრებს.

ხალხი აღტაცებით მიეგება ამ სიტყვას.

მოლოცვაში მონაწილეობას იღებდნენ შემდეგი ქალაქები: თბილისი, ქუთაისი, ბათომი, ბაქო, ფოთი, სოხუმი, ოზურგეთი, გორი, თელავი, სიღნაღი, განჯა, გუმბრი, ახალციხე და ახალქალაქი. ამ ქალაქების მცხოვრებლები, სხვა და სხვა საზოგადოებანი, სასწავლებლები, ვაქრები და სხვა. აგრეთვე შემდეგი დაბებიც: ხაშური, სურამი, ბორჯომი, ყვირილა, ქიათურა, ბაღდადი, ხონი, სამტრედია, სენაკი, ლანჩხუთი, ნიგოთი და სხ. გარდა ამისა მრავალი სოფელი და სხვა-და-სხვა კუთხე საქართველოსი: ჯავახეთი, შიდა და გარეკახეთი, ქიზიყი, ქსნისა და არაგვის ხეობის მთიულები, სამცხე-საათაბაგო, რაქა-ლენჩხუმი, სვანეთი, აქარა, ახალციხის ქართველი მაჰმადიანები, აფხაზეთი და სხ. იყო აგრეთვე წარ-

მომადგენელი შორს გადახვეწილ ქართველებისაგანაც, რომელნიც სპარსეთში იყვნენ გადასახლებულნი შაჰაბაზის დროს და ეხლიც ქართულს კარგად ლაპარაკობენ.

ქართველებს გარდა საერთო დღესასწაულში მონაწილეობა მიიღეს სხვა ერებშიც: სომხებში, თათრებში, სპარსელებში, რუსებში, ებრაელებში, პოლონელებში, მცირე რუსეთის წარმომადგენლებში. ზოგიერთთაგან რამდენიმე დეპუტაციაცი იყო მოსული. ამათ სხვა და სხვა საზოგადოების წარმომადგენელთა პირით მიუძღვნეს პოეტს თავისი მილოცვა და საჩუქრებიც მიაართვეს.

ეურნალ-გაზეთების რედაქციებისაგან თითქმის ყველამ მიიღეს მონაწილეობა ამ დღესასწაულში: „დროება“-მ, „ალმა“, „საქართველო“-მ, „სავაქრო გზა“-მ, „განათლება“-მ, „ჯეჯილმა“ და „მწყემსმა;“ გარდა ამისა ბევრმა სომხურმა და რუსულმა გაზეთებმა და ეურნალებმა.

გარდა ამისა მრავალი მოლოცვა იყო სხვა-და-სხვა მუშათა საზოგადოებისაგან, რკინის გზის მოხელეთაგან და სხვა-და-სხვა ხელოსნებისაგან.

ყველამ მიაართვა პოეტს მშვენიერს ქალაღზედ დაწერილი ან დაბეჭდილი მილოცვა, ეგრედ წოდებული აღრესი; ბევრი მათგანი ძვირფას ყდაში იყო ჩადებული და ლამაზის ზე-წარწერით დამშვენებული. გარდა ამისა პოეტს მრავალი სხვა-და-სხვანაირი საჩუქარი უძღვნეს, რომელთა შორის ძვირფასი რამეებიც არის და ბევრიც ლამაზი ნახელავია.

ყოველ მილოცვის შემდეგ ხალხი აღტაცებით ტაშს უკრავდა და პოეტიც ყველას მადლობას უხდოდა. განსაკუთრებულის სიტყვით მიჰმართა პოეტმა „ნაკადული“-ს რედაქციიდან გაგზავნილ დეპუტაციას გარდა, სომხებსა და თათრებს.

მილოცვა ორ ნახევრად იყო გაყოფილი პირველი ნახევარი დასრულდა ნაშუადღევის ხუთის ნახევარზედ. ხალხმა თეატრიდგან დიდის აღტაცებით გააცილა პოეტი. გარედ კიდევ დიდძალი ხალხი იყო და ელოდა მის გამოსვლას; ბე-

ლახლად აღფრთოვანებით მიეგებნენ ყველანი და სახლისაკენ გააცილეს.

სალამოს დღესასწაული დაიწყო რვა საათზედ. სალამოსათვის განზრახული წარმოდგენა „თამარ-ცბიერი“ და „პატარა კახი“ გადასდეს, და ისევ მილოცვის შეუდგნენ. შუალამის 12 საათზედ ჯერ კიდევ არ იყო დასრულებული მილოცვა. ორასიდან დარჩა კიდევ თითქმის ორმოცდა ათი, რომელიც ველარ მოასწრეს.

გარდა ამისა მოვიდა ხუთასამდე დეპეშა, საქართველოს სხვა-და-სხვა კუთხიდან, რუსეთიდან და საზღვარ-გარეთიდანაც.

რუსეთსა და საზღვარ-გარედ მოსწავლე ქართველ სტუდენტებისაგან, რუსეთის ზოგიერთ გამოჩენილ მწერალთა და მოღვაწეთაგან, ქართველების პატივისმცემელ უცხოელთაგან. ყველანი უერთებდნენ თავის გრძნობას ამ დიდებულ დღესასწაულს.

ყველა ამ მილოცვის წაკითხვა მოუხერხებელი იყო, დაასახელეს მხოლოდ ზოგიერთი.

შემდეგ მგოსანი აკაკი წამოდგა მადლობის გადასახდელად.

მთლად თვატრში მყოფი საზოგადოებაც ზეზედ ადგა.

დიდებული იყო ეს წამი, როდესაც ამოდენა ხალხი, გრძნობიერის სიტყვებითა და აღტაცებულის ლექსებით დამტკბარი, მოუთფენლად ელოდა თავის საყვარელი პოეტის საბოლოო სიტყვას. ხალხი სმენად გარდაიქცა. პოეტმა იქ დამსწრეთ მიმართა და უთხრა:

ბატონებო! თრმოცდა ათა წელაწადა ვებრძოდი უსამართლობას, განსაკუთრებით შინაურ უკუღმართობას. ახრადად ვხარობდი სიტყვას და კალამს, სადაც ძაღიან მცირეოდენ თავფლთან ბეკრა ნაღველიც იყო ჩემსავე ცრემლებში წაღესიდა. ამხარა სამზადისი ბეკრს, რასაკვირველია, მწარედ მოეჩვენება. თუ ვინმე მუშტრის

თვალთ გადაათვალიერებს იმ ნაწერებს და გაიხსენებს გადაუსხვ-
ფერებლად ჩემს სიტყვებს,—იქ საბიბლიო ვერას ნახავს ვერც ერთ
თში. მაგრამ თაქმოვეარება იქ ჰხედავს იმას, სადაც არ არის, და
აღმაინი-კი საზოგადოდ, თაქმოვეარება. ასე თუ ისე, ამ ჩემმა ხე-
ლობამ ბევრი სიმწარე გამომანდევია და ვინ იცის, რამდენჯერ გა-
მისკდებოდა გული, რომ აქა-იქ თანამგრძობელიც არა შეიძლება,
—უმეტესად ქალებში, მათის გულკეთილობით და ასაღკაზრდებში—
მათის გულბრუნელობით, რისთვისაც საჭაროდ ვწირავ მათ მად-
ლობას. მე ჩემი თავი უოველთვის მიმანხდა და მიმანხია ზატარა
დღიურ მუშად, ძალიან მცირედ; ასე რომ, თუ ჩემს შრომას ვინ-
მე უურადლებას მიაქცევდა, არ შეგონა. მაგრამ ესეა ვხედავ, რომ
შემდარი ვოფილვარ და დღეს ჩემი შრომა ერთი ათასად ფასდუ-
ბა. რას უნდა მივაწეროთ ეს? იმას, რომ ხალხში აღძრულა ერთ-
ნული გრძობა, რომ ჰქავდეს ნამდვილი მოღვაწე და გმირი, რისაც
მე მხოლოდ მოხვეწება ვარ. მათამ დიად გრძობას შევუერთებ ჩემს
ნატვრასაც, რომ მოვლანიებოდეო ის სანატრული გმირი, და მე კა—

თქვენ რომ გკონივართ, ის არ ვარ,
ძნელი უოფილა ჭადრა.
თამამად ვედარ გაჰქივის
ჩემი დაფი და ნადრა.

გული არ იშდის გულობას,
მაგრამ ვერ მისდევს ძაღლობს;
ვარ ბევრი „ვას“ მხახველი
და ბევრი „უის“ გამგონე.

აივსო გული წვეთ-წვეთად
ნადველითა და მხამითა,
ისე, ვით საუკუნენი
სხვა და სხვა მრავალ წამითა.

და რადღ მინდა სიცოცხლე
მე, აწყო-გამწარებულსა,

თუ ვისაც ვეჭროფი, ვინც მიუვარს,
ვხედავ მას აოხრებულსა?..

მაგრამ იმედი, რის ნიჭი
რომ გამიეღვებს გლახ გულსა,
თავი ტარიელ შგონია,
ოცნებით კარემოცულსა.

ვესმობ ფრიდონს და ავთანდილს,
მხარა მხარს მისცენ, ხელი—ხელს;
ნესტან-დარეჯან ქაჯებს ჭეუთ,
მოელის ტურფა გამომხსნელს.

რა ვუეთ თეთრი თმა მქონდეს—
სისხლით შევღებავ ჭადარახს,
და საკმირო ხმის ვაძახებ
ამ ჩემს დაფსა და ნადარას!..

მაგრამ, ვაიმე, რომ ეჭვი
მოუგზავნია ჯოჯოხეთს,
მაცდურ სარკეში მახედებს,
ოცნებას მიწუღავს, გულს მიხეთქს.

ამბობს: ფრიდონ და ავთანდილ
ჯერ ვერ გადახდას ომსათ,
და შენც ტარიელს მოკვავხარ
ისე, ვით კატა ღომსათ.

მართალი არის, მაგრამ რა,
რად გავიტუხო იმედი,
გმირსა წინ მიუძღვის უოგედოვის
უძღური წინამორბედი!

არა, არ ვჭკარგავ იმედსა,
ვერ შემაშინებს ჭადარა,

გმირებს შოქლას თქვენგანვე
ჩემი დაფი და ნაღარა!..

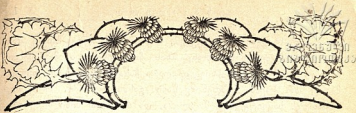

ეს სიტყვა და ლექსი პოეტმა მეტად გრძნობიერად წარმოსთქვა. ამას მოჰყვა დაუსრულებელი ტაში და „ვაშა-ს“ ძახილი. ხალხის აღტაცებას საზღვარი არა ჰქონდა. ყველა მოხიბლო და ააფრთოვანა საყვარელი პოეტის სიტყვებმა და საუცხოვო შინაარსის ლექსმა.

დასასრულ გაიმართა აპოთეოზი აკაკის თორნიკე ერისთავიდგან. კოცხალი სურათი წარმოადგენდა საქართველოს, რომელსაც გადასცქეროდნენ თამარ-მეფე, ქეთევან-დედოფალი და ნინო განმანათლებელი. სურათი ძალიან ლამაზად იყო დადგმული. ამ სურათის ხილვამ ყველას სასიამოვნო იმედით დაუტკბო გრძნობა, და მოსახიბლავად დააგვირგვინა ეს იშვითი დღე, რომელიც სამუდამოდ დაიჩნდება ყოველი ქართველის გულს, ვინც-კი ამისი დამსწრე და მნახველი იყო.

ვინ.

სინათლა და მისი გნიუვნალოვა

(გაგრძელება).

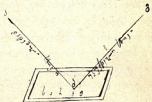
ინათლის სხივი წარმოადგენს პირდაპირს ნათელ ხაზს. როდესაც მოწმენდილ ცაზედ პირდაპირ ვუკტერთ მზეს, სხივები მრავალ ბრწყინვალე ხაზების სახით გვეცემიან თვალში; ასეთივე სურათი გვეხატება თვალწინ მაშინაც, როდესაც საშველოდ გახელილ თვალთ ვაჩერდებით ანთებულ სანთელს ან ლამპას. ხომ გინახავთ

ოთახში პირდაპირი ნათელი ზოლი, რომელიც დარაბის ან კედლის ნახვრეტიდან შემოაშუქებს ხოლმე,—ესეც სხივების ჯგუფია, ერთად თავშეყრილი.

ცხადია, რომ განათება ამ სხივებისაგან წარმომდინარეობს, მაგრამ ხშირია ხომ და უფრო ხშირიც ისეთი შემთხვევები, როდესაც ჩვენ ვერ ვხედავთ ასეთ პირდაპირ სხივებს, და, მიუხედავად ამისა, ჩვენს გარშემო მაინც სინათლეა. მაგალითად, გათენებისას, როდესაც მზე ჯერ კიდევ არა ჩანს, ქვეყნიერებას სინათლე საკმაოდ ეფინება; ხშირად მზეს დღისით მთები, ხეები და სახლები ეფარებიან და ჩვენამდის მის

პირდაპირ სხივებს არ უშვებენ, მაგრამ სინათლე მაინც არ იკარგება; აგრეთვე საღამოს, მზის ჩასვლისას, თუმცა მისი ძლიერი ბრწყინვალე სხივები აღარა ჩანან, მაგრამ სინათლე მაინც არ ქრება რამდენიმე წამის განმავლობაში. როგორ ხდება ეს საკვირველი მოვლენა, და რა არის მისი მიზეზი? თუ სხივებია სინათლის წყარო, და ისინი კი პირდაპირი გზით მოგზაურობენ, რაღა გვინათებს მაშინ, როდესაც იმათ წინ რამე ეფარება? ზოგიერთი სხვა შემთხვევა რომ ავიღოთ ისეთი, როდესაც ამა თუ იმ მოვლენის გამომწვევ მიზეზს რამე დაბრკოლება ხდება გზაზედ, მაშინ იქ თვით ეს მოვლენაც ისპობა, და აღარც მისი მოქმედება გრძელდება. შესაძარბლად მოვიგონოთ წყლის მოქმედება: როდესაც წვიმის წვეთები ეცემიან მიწაზედ, ისინი ასველებენ მხოლოდ იმ ადგილს, სადაც დაეშენენ, — დანარჩენი ადგილი კი მშრალია. მილიხარ ხანდახან გზაზედ და ჰხედავ, რომ რამოდენიმე მანძილზედ ტალახია ამდგარი, შემდეგ კი ცალიერი მტვერია; — ადგილი მისახვედრია, რომ პირველ ადგილას წვიმა ყოფილა და მხოლოდ ეს ადგილი დაუსველებია. სხივებიც ხომ ასეთ ადგილს ეცემიან, და რატომ აქაც იმნაირივე მოვლენა არ ხდება, როგორც წვიმის დროს, ე. ი. რატომ არ ბნელა იქ, სადაც სხივები არ ეცემა? სახლში, მაგალითად, არაფერი არ სველდება, როდესაც გარედ წვიმს, მაგრამ სინათლე კი შემოდის (ფანჯრების და კარების შემწვობით), თუნდა მზის პირდაპირი სხივები იმას არასოდეს არ ხვდებოდეს. საიდუმლოება ამ უკანასკნელ მოვლენისა იმალება იმაში, რომ ჩვენ ყველგან ვერ ვხედავთ სხივებს, თუმცა ისინი იმყოფებიან იმ ბრწყინვალედ განათებულ ადგილსაც, რომელსაც მზე და სხვა სინათლის წყაროები პირდაპირ და თავისუფლად დაჰყურებენ, და იქაც, სადაც ბევრად უფრო სუსტი სინათლეა. საქმე იმაშია, რომ სხივი ისე არ ჩერდება ერთ ადგილზე, როგორც სწორ ადგილას დაცემული წვიმის წვეთი: როდესაც სხივი შეხვდება რომელიმე გაუმსჭვირვალ საგანს, ის უმეტეს ნაწი-

ლად უკანვე გაბრუნდება ხოლმე, პირს იქცევს იმის მსგავსად, როგორც გასროლილი რეზინის ბურთი ჯერ დაეცემა მიწას და შემდეგ ისევ ზევით ახტება. როდესაც სხივები დახრილად მოდიან და ხედებიან საგნებს, ისინი უკუიქცევიან, მაგრამ ძველ გზაზედ აღარ ბრუნდებიან, განზედ უხვევენ, ეცემიან სხვა საგნებს და ანათებენ მათ. წარმოვიდგინოთ ეს მოვლენა სურათის შემწეობით. ვთქვათ, სარკეს დაეცა დახრილად სხივი აბ (სურ. 6); ის მაშინვე უკუიქცევა განზედ და მიიღებს ახალ-მიმართულებას ბბ, ასე რომ იმნაირადვე დახრილად წარემართება მეორე მხარეზედ, როგორც პირველი მხრივ დაეშვა.¹⁾

სურ. 6

სურათი 6.

აი სწორედ ამ გარემოების წყალობით ვხედავთ ჩვენ საგნებს: იმათ-მიერ უკუიქცეული სხივები ხედებიან თვალს და თვალის ნერვის შემწეობით აგრძნობინებს ტვინს მათი გამომტყორცნი საგნების სახეს; ამას ქვეით უფრო დაწვრილებით ვნახავთ. სარკეც ამ გარემოების წყალობით გვიჩვენებს საგნების გამოხატულებას: როდესაც სარკის წინ ვდგევართ, ჩვენი სხეული უკუიქცევს ხოლმე ყველა იმ სხივებს, რომლებიც ჩვენ გვანათებენ, ისინი ხედებიან სარკეს, უკუიქცევიან ხელმეორედ, ხედებიან თვალს და ახდენენ გამოხატულების შთაბეჭდილებას. ამ მხრივ სარკესავით მოქმედებს სხივებზედ ყოველი სხვა გასპეტაკებული ზედა პირი, მაგალითად, ვერცხლის ან სხვა ლითონის ფიციარი, კოვზი ან სხვა რამე, და

1) თუ სხივი სწორედ, არა—დახრილად დაეცა სარკეს ან სხვა საგანს, ის უკუ იქცევა იმავე გზით და განზედ აღარ გაუხვევს.

ამიტომ ასეთ სპეტაკ-ზედაპირიან საგნებს სარკეებს უწოდებენ. სარკის შემწეობით ჩვენ შეგვიძლია უკუაქცევით გადავისროლოთ მზის ან ლამპის ღონიერი სხივები ბნელ ან სუსტად განათებულ ადგილას და უფრო შესამჩნევად გავანათოთ. ვის არ მოუხდენია ბოეშობისას გასართობად ასეთი ცდა, რომელიც სიამოვნების გარდა დიდ გაკვირებასაც იწვევს. ბავშვები ამ მიზნით აიღებენ სარკეს, მიუშვერენ მზის პირდაპირ სხივებს, მიატრიალ-მოატრიალებენ სარკეს ნელ-ნელა და ხან კედელს ან კერს გაანათებენ უფრო ღიად უკუ-ქცეული სხივებით, ხან ვისმე თვალეში მიანათებენ და სხ. სხვა საგნებიც სარკის მზგავსად უკუაქცევენ სხივებს, თუმცა უფრო სუსტად, და ჰფანტავენ იმათ სივრცეში, რის გამოც სინათლე ვრცელდება არა მარტო იმ მანძილზედ, რომელზედაც პირდაპირი სხივები ვრცელდებიან, არამედ იქაც, სადაც კი მიატანს უკუქცეული, გაფანტული სხივები. ეს სხივები, როგორც დაკვირვება გვიჩვენებს, ისეთი ღონიერი არ არიან არც სინათლით და არც სითბოთ, როგორც პირდაპირი სხივები, რადგანაც იმათ თანდათან იკრებენ ის საგნები, რომელთაც ისინი შეხვდებიან ხოლმე გზაზედ, და ამის გამო ისინი სუსტდებიან.

ზევით დასახელებული კანონების ძალით მოქმედებს სინათლე ბუნებაში ყველგან და ყოველთვის. დილით ადრე, მზის ამოსვლამდის, როდესაც მისი სხივები ჩვენამდის ჯერ კიდევ პირდაპირ არ მოსულან, სინათლე მაინცა გვაქვს, რადგანაც იმათ უკუაქცევს ჰაერი და ჩვენსკენ უზამს პირს. დღისით სინათლეა ფანჯრებიან სახლში უმეტეს ნაწილად იმ სხივების წყალობით, რომლებსაც უკუაქცევენ ჰაერი, ღრუბლები და სხვა გარეშე საგნები. ცხოვრებაში სხივების უკუ-ქცევით ვსარგებლობთ იმ შემთხვევაში, როდესაც გვინდა სინათლის გაძლიერება: ვახურავთ ლამპას აბაეურს (ქალაღდის ან შუშის ქუდს), რომელიც მაგიდისაკენ უზამს პირს სხივებს და ზევით თითქმის სრულიად არ უშვებს; თუ გვინდა წინ

გაფინათოთ გზა კარგად, მაშინ ლამპარს ავუფარებთ შებრილ
 შეტალოის სარკეს, რომელიც ყველა სხივებს ერთგვარად აბრუნებდა
 კენ მიმართავს. ამისთანა შებრილ-სარკეებიან ლამპარს ხმარო-
 ბენ ეტლებზედ, ველოსიპედებზედ, სინათლის სხვა-და-სხვა
 აპპარატებზედ და სხ.

ი. მოსეშვილი

ნაპოლეონ ზონაკარტი

ძია მღვდელი

(თარგმანი)

I

ნაპოლეონის გამოქვაბული

არიაშობისთვის 15-ს 1776 წელს, ორი პატარა ქალი დასვირნობდა აიაჩიოს ერთ ბაღში კორსიკის კუნძულზე. ბავშვები გაჩქარებული ყბედობდნენ და დრო გამოშვებით ყვავილებს ჰკრეფდნენ. მშვენიერი ხეივანები თითქო შორს ზღვაში იკარგებოდა და მერე ისევ ლამაზ სანგვინიერის კუნძულზე გამოსჩანდა.

გამოქვაბულის დანახვაზე უმცროსმა ბავშვმა შეაყენა თავისი ამბანაგი.

— ელიზა, — შეეხვეწა პატარა, — ნულარ წავალთ, გამოქვაბულისა მეშინიან; შეხედე რა რიგად დაუღია პირი, თითქო შეკმას გვიპირებს.

— რა სასაცილო ხარ, ეს გამოქვაბული ხომ ნაპოლეონსაა.

— როგორ? ეს ბალი ხომ ბიძა შენისაა. განა გამოქვამული ნაპოლეონს აჩუქა? ან არ ემინიან, შიგ შესვლით?

— არა, პანორია, ბიძის არც კი უფიქრია გამოქვამულის ჩუქება, მაგრამ, რადგანაც ნაპოლეონი ყოველ დღე მოდის აქ, არ ვიცი რისთვის, ამიტომ დაერქვა ნაპოლეონის გამოქვამული.

— მარტო მოდის?— ჭკითხა პანორიამ.

— მარტოდ-მარტო! წარმოიდგინე მაგისგულისთვის ადრე დგება და გვიან იძინებს. სკოლიდანაც პირდაპირ აქეთ გამოსწევს ხოლმე.

— რისთვის, რას აკეთებს?

— რაღასაც ლაპარაკობს.

— ეგ შეუძლებელია. ელიზა!

— რომ არც კი სჯერა! ნამდვილს გეუბნები. დიად, ჩემი ძმა ნაპოლეონი ყოველ დღე მოდის აქ და მთელი საათობით ელაპარაკება თავის თავს. მე თითონ ათას ჯერ გამიგონია.

— რას ლაპარაკობს?

— ის ამბობს... დაპკრიფე ყვაფილები, პანორია ხომ ბევრია საქირო.

— რატომ წინად არ მითხარი, აგერ იქ რა კარგი ყვაფილები იყო.

— იმიტომ, რომ ის ბალი ძია მღვდლისაა.

— მერე სულ ერთი არ არის, ძია მღვდლისაა თუ ძია ფეშისა.

— სრულიადაც არა!

— რატომ?

— იმიტომ, რომ ის ბალი ძია მღვდლისაა.

— არ მესმის.

ნაპოლეონ ბონაპარტი.

— როგორ აგისხნა, არ ვიცი. ბალი იმისია და იმითობა არ შეიძლება, კრეფა ყვავილებისა.

— უცნაურია ლმერთმანი!

— ნუ აიხირებ, პანორია, რა არის აქ უცნაური, როდესაც თითონ დედა ამბობს მაგას.

— დედა?

— რასაკვირველია. როდესაც გვიშლიან რასმე, ყოველთვის გვეუბნებიან, ძია მღვდელს არ უყვარს ეგაო; ყვირილი არ შეიძლება, რადგანაც ძია მღვდელს შევაწუხებთ; რისამე ხელის ხლება არ შეიძლება, რადგან ძია მღვდლისაა. ხილის კამაც არ შეიძლება, რადგანაც იმის ბალიდან არის. ალერსის დროსაც კი უმატებენ, ძია მღვდელი კმაყოფილია თქვენით.

— ნუ თუ იმითობა ეშინიანთ ძია მღვდლისა, რომ აიხიოს დეკანოზია?

— არავისაც არ ეშინიან, მხოლოდ აი რაშია საქმე: მამა ჩვენს, სილარიბის გამო, არ შეუძლიან კარგი მასწავლებელი მოიწვიოს ჩვენთვის და ამიტომ ძია მღვდელმა ჩვენი აღზრდა თითონ იკისრა. ის სრულებითაც ანჩხლი არ არის, მაგრამ ვაი იმას, ვინც დააშავებს რასმე: მისტყევაეს.

— აკი ანჩხლი არ არისო?

— არც არის; განა შენ კი არას დროს არა გცემენ?

— არას დროს! დედა ამბობს, ბავშვების ცემა კორსიკანელების ჩვეულებაო, ჩვენ კი ბერძნები ვართ.

— ოჰ, პანორია, როგორ მინდა, შეც ბერძენი ვიყო! ვიცოდე, რომ ჩემს დღეში აღარავინა მცემს!

— შენს ძმებში მგონი ნაპოლეონის ცემა ყველაზე ძნელია.

— წარმოიდგინე, რომ არა. ნაპოლეონი ხმასაც არ იღებს, როცა სცემენ; იოსებს რომ ყური დაუგდო, უჰ... ლიუსინი ხომ ნამდვილი უბედურებაა! თითო რომ დაადო, ისე დაიყვირებს, თითქო ყელსა სჭრიანო.

— მართლა! რას ამბობდი? რას ლაპარაკობს ნაპოლეონი გამოქვაბულში?

— ჩუ! აგერ თითონაც მოდის. დავიმაღნეთ იასამნის უკან და ყველაფერს გაიგებ.

— სევერია რომ ძებნას დაგვიწყებს.

— რას ამბობ, ის ჯერ დიდხანს მოუნდება ხილის რჩევას. — ამ სიტყვებით ქალები მიიმაღნენ ბუჩქებში და იქიდან ჩუმად დაიწყეს ყურება.

ყმაწვილი უახლოვდებოდა გამოქვაბულს. ეს იყო დაბალი ტანის, დიდთავა. მალალი კეკიანი შუბლით და მეტყველი თვალებით ირჩეოდა დანარჩენ ბავშვებში. სტუქსაედნენ, თუ უალერსებდნენ ორივეს გულგრილად უხვდებოდა. მხოლოდ მისი თითქოს გაჩერებული თვალები გულის სიღრმემდინ სწვდებოდნენ და ხშირად აკრობდნენ ადამიანს.

ნაპოლეონს თვალები ზღვისთვის დაეშტერებინა და მძიმედ მოაბიჯებდა. სასტიკი, დაფიქრებული ბავშვი დიდ ადამიანსა ჰგავდა. თავის ბიძია მღვდელსავით ხელები ზურგს უკან დაეწყო და ღრმად ჩაფიქრებული მოდიოდა. მისი სახე ხან ბავშვივით მხიარული იყო, ხან დიდი ადამიანისავით ფიქრით მოცული.

გამოქვაბულთან რომ მივიდა, შედგა. ეტყობოდა, რომ საქმისთქვის იყო მოსული და მარტო ყოფნა უნდოდა. ის-კი არ იცოდა, რომ ორი ცნობის მოყვარე გოგო უთვალთვალებდა.

— აქ მე თითონა ვარ ჩემი ბატონი, არავის შეუძლიან ჩემი ბრძანება, დაიწყო ნაპოლეონმა გამოქვაბულში შესვლისათნავე. მერე დაჯდა სკამზე და განგრძო:

— დღეს შვიდი წლისა შევსრულდი! ბავშვი აღარა ვარ. კეკიანები იყვნენ სპარტელები. ოჰ, ნეტავი მეც სპარტელი ვიყო. ჩემი ნება რომ იყოს, ყველა ბავშვს იმათებურად ავლზრდიდი. სპარტაში ჩემ ხნამდინ დედა ზრდიდა შვილს, მერე კი მამაკაცი. ჩვენში-კი ყველა ერევა. მაგალითად, მე მზრდიან: მამა ბონაპარტი, ძია მღვდელი, ძია ფეში—დედა ჩემის ძმა, ჩემი ძმა იოსები, ელიზა, რომელიც ერთი წლით-

ჩემზედ პატარაა და უსუსურ პოლეტისაც-კი აქვს ხმა. რა ჩემი
ნება რომ იყოს!...

— მერე რას იზამდი, შენი ნება რომ იყოს? ჰკითხა
ელიზამ და წამოყო თავი ბუჩქებიდან.

— ყველაზე უწინ გადაგაჩვევდი სხვის ლაპარაკის ყურის
გდებას, — უპასუხა უკმაყოფილოდ ნაპოლეონმა.

— აქ ხომ კარები არ არი.

— მით უარესი! — უთხრა ნაპოლეონმა, რომელსაც არ
უყვარდა მტყუანისაგან თავის გამართლება.

— ელიზა! პანორია! ელიზა! პანორია! — გაისმა ძახი-
ლი. — ელიზა! პანორია! სად დაიმაღენით? — ელიზამ ხმა გა-
სცა. მის ხმაზედ გამოჩნდა მოსული დედაკაცი მწვანე კაბით,
თმები ზევით ჰქონდა ავარცხნილი და ვერცხლის ქინძისთა-
ვით დამაგრებული, ხელში კალათი ეჭირა.

— ნაპოლეონის გამოქვამულთანა ხართ? — უთხრა დედა-
კაცმა, ბავშვებს რომ მიუახლოვდა.

— ერთი მსხალი შომეცი, სევერია! ერთი მსხალი, და-
უყვირა ნაპოლეონმა. გამოვარდა გამოქვამულიდან და ჩაჰყო
ხელი კალათში.

— ღმერთმა დაგიფაროს! ეს ხილი ძია მღვდლის ბალი-
დან არის, — უთხრა სევერიამ.

ნაპოლეონმა მაშინვე მოაშორა ხელი, თითქოს ფუტ-
კარმა უკბინა. პანორიას სიცილი წასკდა.

— სასაცილოა სწორედ! — ხარხარებდა ის, — ოღონდ კი
ძია მღვდლის სახელი ახსენონ და მაშინვე თავს ანებებენ
ყველაფერს. ნუ თუ სევერიასაც ვერც ეშინიან იმისი?

— ისე, როგორც მე — უპასუხა ნაპოლეონმა.

— როგორ თუ, როგორც შენ? აკი ვერ გაბედე მსხლის
აღება.

— იმიტომ რომ არ მინდოდა.

— ვერ გაბედე.

— არა, არ მინდოდა,

მალღიერი ლომი

(რომაელთა თქმულება ვ. სვეტლოვისა.)

ომში ნათელი და ცხელი ზაფხულის დღე გათენდა. საშინელი სიცხის ბული იდგა. მაინც ყოველი მხრიდან დიდი ხალხი მოდიოდა ცირკისკენ და მის ვიწრო კარებით შედიოდნენ უშველე-

ბელ ბემონში. ბემონის ერთი მხრიდან მეორემდინ გაბმული იყო ჩაქსული ფარჩა და მის ქვეშ უფრო ვრილოდა, რადგან

მზეს უფარებდა, მეორე მხარეს კი ცხარე მზე აღდა და ცხელოდა.

ათასობით ხალხის ხშიანობით ყრუ გუგუნი ისმოდა ცირკში. ყველანი მიეშურებოდნენ ალაგის დასაქერად. ხან და ხან ხალხის ხმას ჰფარავდა ღრიალი ნადირთა, რომელნიც დამწყვდეულნი იყვნენ. ამ ნადირთ რამდენიმე დღე არას აკმევდნენ, რომ უფრო განძვინებულნი და უწყალონი ყოფილიყვნენ.

მოედანზედ დადიოდნენ ცეზარის მოლოდნში მისი ამაღა, ცირკში მოსამსახურენი და ქალაქის სავატიო მოქალაქენი. ესენი მოუთმენლად შეჭყურებდნენ ცეზარის ლოჯის და ცდილობდნენ შეემჩნიათ ლოჯაში მოძრაობა, რომ მით შეეტყუათ ცეზარის მოსვლა ანუ მოახლოვება, მზიარულად ლაპარაკობდნენ. დღევანდელი სანახავი ძალიან საყურადღებო უნდა ყოფილიყო. პირველი ისა, რომ დღეს უფრო ბევრი იყო, ვიდრე სხვა დროს, მომზადებული დამნაშავე მონები მხეცების საკმელად; მეორე — ამბობდნენ, აფრიკის გამგებელს საჩუქრად გამოუგზავნია ცეზარისთვის საგანგებო ლამაზი და ღონიერი ღოშიო.

აი იმპერატორის ლოჯაში მხედარნი და ქეშიკნი დაფაცურდნენ, გაისმა საყვირის ხმა, ყველანი თავ-თავის ალაგას დალაგდნენ.

იმპერატორი შევიდა ყვავილებით და ოქრომკედით მოქარგულ ალისფერ ფარჩით მორთულ ლოჯაში; იქვე იდგნენ მუჯამრები სუნნელებით. ხალხი მიბრუნდა ლოჯისკენ და სხვა და სხვა ხმით ჰყვიროდა:

— გაუმარჯოს ცეზარს!

კალიგულა შევიდა ლოჯაში და დაჯდა ალისფერი ბალიშებით დაგებულ ოქროს და სპილოს ძვლის სამეფო ტახტზედ.

კალიგულა დაიბადა მე-12 წ. ქრისტეს შობის შემდეგ და სამეფო ტახტზედ სენატისა და ხალხისაგან, იქმნა მიწვეუ-

ლი. მართლაც პირველ წლებში კალიგულა მეფობდა სიმართლით და ლომობიერებით. მაგრამ დიდ ხანს არ გასწია ამგვარმა მეფობამ. რაც ხანი გადიოდა, ის უფრო და უფრო უღმობელი და პირქუში ხდებოდა, და ბოლოს მტარვლად იქცა თავის ხალხისთვის, უცნაურმა სისხლის წყურვილმა და ადამიანთა სიკვდილის სურვილმა შეიპყრო მისი სული და, რაც მეტი მსხვერპლი იღუპებოდა, მით უფრო მეტად ეგზნებოდა კალიგულას სისხლის წყურვილი.

ერთხელ, გლადიატორების ბრძოლის დროს, კალიგულამ უბრძანა ერთ-ერთი მაყურებელი გადაეგდოთ მხეცებისთვის შესაკმელად, ხან და ხან სადილზედ ან ვახშამზედ უბრძანებდა ხოლმე,—მის თვალ წინ ეწამებინათ და იქვე თავი მოეკვეთათ რომელიმე სტუმრისთვის. ისე ძლიერი იყო მისი მხეცური სისხლის წყურვილი, რომ ერთხელ წარმოსთქვა: „ნეტავი, რომაელ ხალხს ერთი თავი ჰქონოდა, რომ ერთი დაკვრით მომეკვეთათ!“

ელ. ანტონოვსკისა

ირაკლი ბაქრაძე

(ნეკროლოგი)

მ თვის ოცდა ორს ნახევარი წელიწადი შესრულდა, რაც მანგლისში გადაიცივალა მეორე გიმნაზიის მეშვიდე კლასის მოწაფე ირაკლი სპირდონის ძე ბაქრაძე.

განსვენებული ნიკიერი ყმაწვილი იყო და, რა საკვირველია, კარგადაც სწავლობდა. სამწუხაროდ, შარშან მარტში, როცა გიმნაზიაში არეულობის დროს რამდენიმე მოწაფე დაითხოვეს, განსვენებული ირაკლიც დაითხოვნილთა შორის მოხვდა. თუმცა შემდეგ დამტკიცდა, რომ სრულიად უდანაშაულო იყო, და სასწავლებელში დაბრუნების უფლებაც მიიღო, მაგრამ გვიანდა იყო, რადგან დასნეულდა და ლოგინად ჩავარდა. ავადმყოფობა მსწრაფლ მიმდინარე ქლექად გადაექცა, რამაც ოთხი თვის განმავლობაში სიცოცხლე მოუსპო ჯან-ლონით სავსე ახალგაზდას.

პატარა ირაკლის ბავშობიდანვე ხატვა უყვარდა და მთელ თავის თავისუფალს დროს ხატვაში ატარებდა. განსვენებულის მშობლების ოჯახში დღესაც შენახულია თითქმის ყველა ის სურათები, რომელიც პატარა ირაკლის უხატავს მოსამზადებელ კლასიდან ვიდრე გადაცივალებამდის. ეს სურათები ნათლად მოწმობენ განსვენებულის ხატვის ნიქს. დარჩენილ სურათებში განსაკუთრებულ ყურადღებას იქცევენ: „დარილის ხეობა,“ „აღელვებული ზღვა“, „ტყის სურათი

შემოდგმაზედ“, „შამილი“ და „ილია ქავჭავაძის“ დაუსრულებელი სურათი. მკოდნე პირთა მოწმობით ყველა თემა ხელოვნურად არის დახატული.

განსვენებული ჯერ კიდევ 18 წლის ყმაწვილი იყო, მაგრამ მიუხედავად ამისა მას სიყმაწვილითვე ჰქონდა გულში ჩანერგილი საზოგადოებრივი გრძნობა და შეძლებისა დაგვარად თავის თანამშრომლობით ხელს უწყობდა ჩვენს ჟურნალს „ნაკადულს“, საცა იგი ათავსებდა ხელოვნურად მოსაზრებულს რებუსებს.

საუკუნოდ იყოს ხსენება შენი, ჩვენო უდროვოდ დაკარგულო, პატარა თანამშრომელო!

ა. მ.

მითღღგია

ბროადის ომი

დიომედესის და ფიცის გამტეხელის

პინდაროსის შებრძოლება

ქვევლებისა და ტროადელების შემორები სამკედრო სასიკოცხლოდ იბრძოდნენ. ყველგან და ყველაფერი სისხლის მორევი კურავდა. ბრძოლის ველი ამ დროს რალაც საშინელებას წარმოადგენდა. აქვევლთა შორის ყველაზედ უფრო თავგანწირულად იბრძოდა ტიდეს ძლევაოსილი შვილი დიომედესი. თვით ათინა ქალღმერთმა ჩაუნერგა დიომედესს გულში სიმამაცე და გაბედულობა, რომ ამნაირად ახალგაზდა გმირს პირველობა გამოეჩინა და ბრძოლის ველზედ თავი ესახელებინა. ქალღმერთმა ახალგაზდა გმირის ჩაჩქანი და ფარი სხივოსანი სინათლით შემოსა, ესეთივე სინათლით გაუბრწყინა ახალგაზდა შემარს მალელი შუბლი და წარგზავნა, საცა საშინელი და ცხარე შეტაკება იყო გაჩაღებული. დიომედესი მედგრად შეებრძოლა ტროადელებს. ახალგაზდა გმირის ბასრი ხმალი შეუბრალეზლად სიკოცხლეს ასალმებდა ყველას, ვინც-კი მის წინააღმდეგ გაილაშქრებდა, იგი ამ დროს იმ აზვირთებულ მდინარეს მოგაგონებდა, რომელიც წყალდიდობის დროს ყველაფერს გაანადგურებს, ყველაფერს წალეკავს. დიომედესის ბრძოლის ველზედ გამოჩენამ ტროადელებს შიშის ზარი დასცა და ზოგი რაში კიდევაც უკუიქა.

მეტად გაკირვებულს მდგომარეობას განიცდიდნენ ამ დროს ტროადელები და შველას კი არსაიდან არ მოელოდ-

ნენ. პინდაროსი მოუთმენლად მოელოდა იმ დროს, როცა იგი თავის შორს მტყორცნ შვილდისრით სასიკვდილოდ გულს გაუგმირავდა გამარჯვებით უკვე გულ გაღალღებულს დიომედესს. მართლაც ესეთი მოხერხებული დრო პინდაროსმა სულ მალე ხელთ იგდო. როცა დიომედესი პინდაროსისაკენ გაემართა, ამ უკანასკნელმა მაგრად მოიმარჯვა ხელში თავისი მშვილდ ისარი და რაც ძალი და ღონე ჰქონდა სტყორცნა პირდაპირ დიომედესს. ღონიერად ნატყორცნმა ისარმა საზარლად გაიხუზუნა ჰაერში და მარჯვენა მხარში მოხვდა დიომედესს. წითელმა ანკარა სისხლმა ნაკადულებრ ამოჩქეფა კრილობისაგან. გამარჯვებით გახარებულმა პინდაროსმა ხმა მალღად შეჰყვირა: „ღმერთები მოწყალენი არიან, მამაცო ტროადელებო!

ჩემმა შორს ნატყორცმა ისარმა სასიკვდილოდ გაჰგმირა აქვევლები საამაყე გმირი, სწორედ ის გმირი, რომელიც ასე შეუბრალებლად გვიბოცდა მამულის შვილებს! დიახ! სასიკვდილოდ გაჰგმირა ჩემმა ისარმა თავმომწონე დიომედესი, ასე რომ, ვგონებ, ამიერიდან იგი ვერ იხილავს დიდებულ მზის მაცოცხლებელ სხივებს“!

მამაცი დიომედესი მიუხედავად ესეთის მძიმე კრილობისა მაინც არ დაეცა სულით და გულით, ფეხაკრეფით გაემართა თავის მეეტლე სთენელოსთან და კრილობიდან ისრის ამოღება სთხოვა. სთენელოსმა დაუყოვნებლივ ამოუღო ისარი. წითელი ანკარა სისხლი მამაც გმირს ნაკადულებრ კრილობიდან მოსჩქეფდა. სთენელოსმა კრილობა შეუხვია და მანუგეშებელის სიტყვებით ვაამხნევა თავვანწირული გმირი.

დიომედესმა, მოკეთდა თუ არა კოტათი, ათინა ქალღმერთს ესეთის თხოვნით მიმართა:

„ჩემო მფარველო, ომში ძღვეა მოსილა ქალღმერთო! მომეც შეძლება, რომ ჩემმა მშვილდ ისარმა სიცოცხლეს გამოასალმოს ის, ვინც მე ასე მძიმედ დამქრა და ვინც ასე

თავგამოდებით და მედიდურად მიკვირებდა, ამიერიდან მის
 მაცოცხლებელ სხივებს ვერ იხილავო!

ათინა ქალღმერთმა ლომობიერად და გამამხნევებელის
 კილოთი უპასუხა დიომედესს:

„უშიშრად დაუბრუნდი ისევ ბრძოლის ველს, მამაცო
 დიომედესს! ნუ გეშინია, მე შენში ზუნერგე მტრის წინაშე
 შეუდრეკელი გულადობა და სიმამაცე, შენს თვალებს მოვა-
 შორე ის სიბნელე, რომელიც მათ წინეთ ჰბურავდა და ამი-
 ტომ ამიერიდან შენ აღვილად შეგიძლია გამოიცილო მომავ-
 დავი მეომარი უკვდავ ღმერთებისაგან. თუ ბრძოლის ველ-
 ზედ შეამჩნიო ვინმე უკვდავ ღმერთთაგანი, ნუ შეებრძო-
 ლები, ომს შოერიდგე. თუ ომში მონაწილეობა მიიღოს აფრო-
 დიტა ქალღმერთმა, ნუ მოუკრიდები, ჩაც ძალი და ღონე
 გქონდეს, სტყორცნე შენი მძლავრი დაბასრი მშვილდ ისარი“.

ამ სიტყვების შემდეგ ათინა ქალღმერთი შეუმჩნევლად
 განშორდა დიომედესს. ახალგაზდა გმირი დაუყოვნებლივ გაე-
 შურა ბრძოლის ველისაკენ. დიომედესს საბოლოოდ გადაწ-
 ყვეტილი ჰქონდა სამკვდრო სასიცოცხლოდ შეებრძოლებოდა
 მტერს და სამაგიერო გადაეხადნა მისთვის. მამაც მეომარს
 თვალეები ეღვასავით უელვარებდა, იგი ირგვლივ გააფთრე-
 ბული ღომივად იცქირებოდა და თავის მოსისხლე მტერს
 დაეძებდა. ყველაფერი მის წინაშე ქედს იხრიდა, დედა მიწა-
 ზედ შობილს ადამიანს არ შეეძლო მისი გზის გადაღობა, მის
 წინააღმდეგ გალაშქრება. სიკვდილითა და განადგურებით
 იღბეკდებოდა თვითველი მასი ნაბიჯი, სისხლის შედრევანით
 ირწყვებოდა მის მიერ განვლილი ბრძოლის ველის გზა

გააფთრებული დიომედესი ბრძოლის ველზედ დაინახა
 თუ არა აფროდიტა ქალღმერთის შეიღმა ენფასმა, იგი დაუ-
 ყონებლივ გაეშურა ელვის სისწრაფით ტროადელების რაზმ-
 თა შორის პინდაროსის მოსაძებნად.

კოტა ხნის შემდეგ ენ ეასმა მოსებნა პინდაროსი და
 შემდეგის სიტყვებით მიმართა: „ძლევა მოსილო პინდაროს,

სადა გაქვს შენი შორს მტყორცნელი მშვილდისარი? განა ვერა ხედავ აი იმ კაცს, როგორ მუსრს ავლებს ჩვენს ტრიალ მებს, როგორ სიცოცხლეს ასალმებს თვითოეულს ტროადელს! შევედრე ცისა და ქვეყნის მპყრობელს ზევსს და სტყორცნე შენებურად ისარი! სულერთია ვინც უნდა იყოს იგი მეომარი! გახსოვდეს, რომ ჩვენი მტერია და ტროადელებს ასე შეუბრალებლად ასალმებს სიცოცხლეს!“

პინდაროსმა უპასუხა ენეასს: ეტლის ცხენები და მალალი და სქელი ჩაჩქანი დიომედესის უნდა იყოს და უთუოდ დიომედესი იქნება, ხოლო მეორე კი ეტლში მჯდომი მეომარი უთუოდ რომელიმე ღმერთთაგანია, რომლის დახმარებით დიომედესი ასე შეუბრალებლად ანადგურებს ჩვენს რაზმებს. მე ერთხელ კიდევაც ვსტყორცნე მას ჩემი ისარი და მეგონა, კიდევაც გამოვასალმე სამუდამოდ წუთი სოფელს მეთქი! მაგრამ, ხედავ როგორ თავგანწირულად იბრძვის!“

ენეასმა უპასუხა: „პინდაროს, რას ამბობ? ჩვენ უთუოდ უნდა შევებრძოლოთ ამ მეომარს და მით მტერი არ გავახაროთ! ჩაბრძანდი ეტლში და გავეშუროთ მტრისაკენ. გახსოვდეს, ჩემი ცხენები ისე ფეხმალი არიან, რომ, თუ ვინიცოცხაა გაქირვება რამ თავს დავატყდა და მტერი სასიკვდილოდ ვერ გავგმირეთ, ხიფათს თავიდან მაინც აგვაცდენენ და უვნებლად საშვილობოს გაგვიყვანენ. მაშ დაუქირე ხელი სადავეებს და შენ გარეკე ცხენები, ხოლო მე გავკადნიერდები და მოსისხლე მტერს შევებრძოლები! თუ ესე არა გსურს, შენ თვითონ შეებრძოლე და მე კი ეტლს განვაგებ, ცხენებს გავრეკავ მტრისაკენ!“

— ბევრად საუკეთესო იქნება, რომ ცხენები შენ გარეკო. ცხენები შენ უკვე შეჩვეული გაყავს, შენს ბრძანებას უფრო აასრულებენ, ადვილად შესაძლებელია შენი ცხენები გაქირვების დროს არ დამშორჩილდნენ, მტერს ხელში ჩაეუვარდეთ და სამუდამოდ სიცოცხლეს გამოვესალმოთ.

ესეთის ლაპარაკის შემდეგ ენეასი და პინდაროსი ჩავ-
დნენ ჯავშნით მოკეცილს საომარს ეტლში. ენეასმა მხედ-
და გაბედულად გარეკა ცხენები მტრისაკენ. სამხედრო ეტლი
ელვის სისწრაფით მიექანებოდა ბრძოლის ველზედ.

დიომედესი და სტენელოსიც სამხედრო ეტლში ისხდნენ.
სტენელოსმა, დაინახა თუ არა ეტლში მჯდომი ენეასი და
პინდაროსი, ესეთის სიტყვებით მიმართა დიომედესს: „ხედავ,
დიდებულო დიომედესს, იმ მძლავრ მეომრებს, რომელნიც
ეტლით ჩვენსკენ მოექანებიან! ერთი მათგანი პინდაროსია
რომლის მშვილდ-ისარი მუდამ ასე შორს ჰგმირავს მოსისხლე
მტერს და არასოდეს მიზანს არ ასცდება. მეორე კი მასთან
მჯდომი აფროდიტა ქალღმერთის შვილი, ძლევა მოსილი ენეა-
სია გირჩევ, დიდებულო გმირო, უკანვე დავბრუნდეთ, თო-
რემ ეს ორი გმირთა გმირი კარგს დღეს არ დაგვაყრიან,
უთუოდ სასიკვდილოდ დაგვაპარცხებენ! გირჩევ და თან გე-
ვედრები, დიომედესს, უკანვე დავბრუნდეთ, წინააღმდეგ შემ-
თხვევაში ჩვენი აღსასრულის დღე მოახლოვებულია!“

მწუხარედ შეხედა დიომედესმა სტენელოსს და ესე უპა-
სუხა: „ვწუხვარ, ვწუხვარ, ჩემო მეგობარო, რომ სამშობ-
ლოს ასეთს განსაცდელის დროს ბრძოლის ველიდან უკუქ-
ცევას მიჩვევ! ვწუხვარ, რომ მოსისხლე მტრისათვის ზურგის
ჩვენებას მიჩვევ! განა დედამ მიტომ მშობა, რომ მტრისთვის
ზურგი შეჩვენებინა! განა ამის შემდეგ მე ღირსი ვიქნები
ოდესმე მშვილდისაარს ხელი ვახლო და ბრძოლის ველზედ
გამოვიდე! არა და არა, ეს ყოვლად შეუძლებელი და მოუ-
ხერხებელია! მე ათასჯერ საუკეთესოდ მივიმჩნევ ბრძოლის
ველზედ სული დავლიო, სანამ მტერს სამარცხვინოდ ზურგი
ვუჩვენო, ბრძოლის ველიდან უკუვიქცე და მტერს ამნაირად
გამარჯვება ვარგუნო! მე ისიც შემშურს, ისიც მაწუხებს, რომ
ეს ჩემი მოსისხლე მტერი ასე თავისუფლად ზის სამხედრო
ეტლში და გაბედულის იერიშით მოდის ჩემზედ! მაშ, სტენე-
ლოს, გამიგონე, რაც გითხრა! ათინა ქალღმერთი ჩემს მხა-

რებედაა, იგი ჩემი მფარველია და უეკველია გამარჯვებისაკენ მე მარგუნებს. ეკვს გარეშეა, რომ ჩვენზედ იეროშინა მარგუნებს ვალ ორივე მეომარს სასიკვდილოდ გავგმირავ და სიცოცხლეს მოვუსწრაფებ. შენ კი, როცა მე ჩვენი მტრები სიცოცხლეს გამოვასალმო, დროზედ შეიკავე ჩვენი ცხენები და ენეასის სამხედრო ეტლი ცხენებითურთ აქვევლები ბანაკისაკენ გარეკე!

ამ სიტყვებთან ერთად გადმოხტა სამხედრო ეტლიდან და მაგრად მოიმარჯვა ხელში მშვილდ ისარი. ამ დროს პინდაროსი და ენეასი მოუახლოვდნენ. პინდაროსმა ელვის სისწრაფით სტყორცნა ისარი დიომედესს. მაგრად ნატყორცნა ისარმა შუაზედ გაუპო დიომედესს ფარი და სპილენძის აბჯარჯამდის გაატანა. პინდაროსი ის იყო თავის გამარჯვებით უკვე ხარობდა, როცა დიომედესმა თავის მხრით მოიმარჯვა ხელში მშვილდ ისარი და რაიცა ძალი და ღონე ჰქონდა სტყორცნა თავისს მოსისხლე მტერს პინდაროსს. დიომედის მიერ მძლავრად ნატყორცნი თავწვეტრანი ისარი მოხვდა პინდაროსს ცხვირში, თვალების მახლობლად, შეანგრია ცხვირ-პირი, შუაზედ ვაჭმირა ენა ფიცის გამტეხელი პინდაროსი ელვის სისწრაფით გადმოეშვა სამხედრო ეტლიდან და უმაღლვე განუტევა სული. პინდაროსის უსულო გვამმა და მისმა იარაღმა ისეთი ხმა ამოიღო ეტლიდან გადმოვარდნის დროს, რომ ცხენები ერთიანად დაფთვებნენ და ყალზედ დგებოდნენ.

ენეასი დაუყონებლივ ჩამოხტა სამხედრო ეტლიდან, იშიშვლა ბასრი ხმალი და ყველას სასიკვდილოდ ვაჭმირვას ემუქრებოდა, ვინც-კი პინდაროსის უსულო გვამის ხელიდან წაგლეჯას აზრადაც-კი გაივლებდა გულში.

დიომედესმა, შენიშნა რა ეს, აიღო ხელში უზარმაზარი დიდი და მძიმე ლოდი და ისე ღონივრად დაჰკრა ენეასს ფერდებში, რომ ფერდების ძვლები ერთიანად ჩაუმტვრია.

ენეასმა მწვაფი ტკივილების გამო ჩაიჩოქა და თავისი მძლავრი ხელებით მიწას დაეყრდნო. ენეასს თვალს დაუხვან ნელდა და ექვს გარეშეა, უთუოდ სიკოცხლეს გამოესაღმე-
ბოდა, რომ დედა მის აფროდიტა ქალღმერთს არ გადაერჩინა აუცილებელს სიკვდილისაგან. სტენელოსმა თანახმად დიომე-
დესის თხოვნისა ენეასის ცხენები და სამხედრო ეტლი აქვეყ-
ლების ბანაკისაკენ გარეკა. აფროდიტა ქალღმერთმა კი ამ დროს აიყვანა ხელში თავისი საყვარელი შვილი, გადააფარა მის თავის ბრჭყვიალა ტანსაცმელის კალთა და ბრძოლის ვე-
ლიდან გაიტაცა.

ა. შიქაბერიძე

შ ა რ ა ლ ა

(წარმოდგენილი თეო კანდელაკის მიერ)

მწვანილი ვარ, მაგრამ ასოს
 თუ წამიშლი მე პირველსა,
 მდინარედ გადავიქცევი,
 ვრწყავ კახეთის ყანებ-ველსა!

პირველ ხმოვანს თუ წამიშლი,
 ორჯერ იხმარ მეორესა,
 მე ერთ სოფელს წარმოგიდგენ,
 თბილისს ახლო მდებარესა.

თუ რომ მარცვლებს გადაიტან,
 გადაიბამ ერთმანერთსა,
 მაშინ კიდევ სხვა მდინარის
 სახელს ჰპოვებ ჩემში ერთსა!

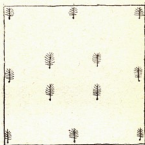
არითმობიკული გამოცანები

(სოფელ პასიეთიდან, პეტრე აბღუშელიშვილის მიერ ჩაწერილი)

ერთმა ვეჰარმა თავის ნოქარს დაავალა ასი სული
 საქონლის ყიდვა. გაატანა ასი მანეთი, თანაც დაიბარა: არც

ფული დამიხარჯო ას მანეთზე მეტი და საქონელიც ასი სული მიყიდე, — ხარი, ძროხა და ხბო. ხარში თუმანთ მთვრალი ძროხაში მანეთი და ხბოში ათი შაურიო. რამდენს იყიდდა ხარს, ძროხას და ხბოს, რომ ასი სული შემდგარიყო და მარტო ასი მანეთი დახარჯულიყო?

მამამ თავისს ოთხს შეიღს აჩუქა ერთი ნაჭერი ოთხკუთხი მიწა — ვაშლის ხეებით, რომლებიც ისე იყო ჩამწყკრივებული, როგორც სურათზეა ნაჩვენები: შეიღებმა ეს მიწა გაიყვეს ოთხ თანასწორ ნაწილად. ეს ნაწილები ფორმითა და სიდიდითაც ერთმანეთს ჰგვანდნენ და ყოველ ნაწილზედ სამ სამი ვაშლის ხე იდგა. როგორ გაუყვიათ შეიღებს ეს მიწა?

გ ა მ ო ო ა ნ ა

მეფე იქ არის, სადაც რომ ტახტზე ყელმოღერებით ტახტზე ზის დედოფალი, მას ტიკით ღვინო წინ უდგას მინით. რა შესვამს ღვინოს, დაიწყებს ლილინს, ასწევს და გასწევს მზიარულადა გულზედ მიიკრავს ორთავეს მჯილით.

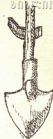
კ ი ბ უ ს ი

საქართველო
შენათმეცნიერებელი

სა
ქვე
მ

მ

ლა
(ზიანი დღე),
ლა

ლა
ლა

ლა

მე-12 №-ში მოთავსებულ გამოცანების აღსნა:

გამოცანის აღსნა:—ირმის რქები.

რებუსის აღსნა:—მელიის ტყავი ძვირია.

1908 წლის ნაკადულის შინაარსი

ლექსები

ყვავი და ბუღბუღი	II	
ბრძენი	VII	
სიზმარი (ვ. ქ. მ.)	XI	
მიჯაჭვული ამირანი	—	აკაკისა.
ალექსი (ზღაპარი ყმაწვილებისათვის)	—	
* * (ინგლისურით)	XII	
პირველი გაზაფხული	IV	
მწყემსის სიმღერა	V	ვაჟა-ფშაველასი
არწივი და კაკაბი	IV	
ზაფხული	VII	
სოფელში	IX	ი. ევლოშვილისა
საახლწლო ნატვრა თანდილასი	I	
* * (ლექსი)	IV	შ. მღვიმელისა
ბუღბუღი დღე რატომ აღარ გალობს	I	
* * (ლექსი)	III	თ. რაზიკაშვილისა
სათიბი	VIII	
მოსავალი	X	ბელიაშვილისა
ტირიფი ასე ტიროდა	II	იასამანისა

აღდგომა	IV	სოლ გ—ძისა
გაზაფხული.	V	დ. ელიოზიშვილისა
ობლის გაზაფხული	VIII	ვ. ტუქიშვილისა
დილა	IX	ქუჩუკაშვილისა
მუხა	X	მჭედლიშვილისა
ერის დიდებას აკაკის	XI	დარიასი
ობოლი	XII	გელოვანისა

მოთხრობები

თედოს ნიკორა	XII	განდეგილისა
ნაეთის სამეფოში	VI	
მოგონება აკაკის შესახებ	XI	ნინო ნაკაშიძესი
შვილები	XII	
ახალი წლის შეხვედრა სოფელში	I	
პირველი ენძელა	III	
გაქირვების მასხარა	IX	
განთიადის მოლოდინში	X	ცქვიტისა
ველარც შენ მიცან, ჩემო მათიკო	XII	
მოგონება აკაკის შესახებ	XI	
ნაზარეთში	I	
მადლიერი ლომი (თარგმანი)	IX	ელ. ანტონოვსკისა
„	X	
მადლოერი ლომი „	XII	

ქართული
 ბიბლიოთეკა
 ი. ევდოშვილისა

ჩენი ნიშა	VII	
გაზაფხული	V	
ზაფხული	—	ი. ევდოშვილისა
შემოდგომა	—	
ზამთარი	—	
ნაძვის ხე	I	
გაზაფხულის მახარობელი	IV	
ამომავალი მზის ქვეყნის ბავშვები.	VIII	
ვარსკვლავი მოსწყდა, ვიღაცა მო- კვდა (ლეგენდა)	XII	თეო კანდელაკისა
ჰენრიხ პესტალოცი — მაშა ობლე- ბისა და აღმზრდელი კაცობ- რიობისა.	VII	
შეუბრალებელი	V	ანასტ ერისთავ- ხოშტარისა
რძლებს თინას და ფეფეს დილის ძი- ლი უყვარდათ	I	რაზიკაშვილისა
სათაგური	II	
—	III	
—	IV	
ნადირთა პატრონი	III V	ვაჟა-ფშაველასი
ნადირთა პატრონი	IX	
ერთი უყურეთ ტყესა და!	X	
უცნაური გალია	IV	
ხუთი წუთი	—	ვასო ჯაფარიძისი
მეფე და მოქეფე მღვდელი (თარ- გმანი).	VIII	
პაწია მეგაზეთე	I	მის მაჭავარიანისა
თოვლში (თარგმანი)	XII	თ. ბაქრაძისა

მფარველი ანგელოზი	III	ეკ. გაბაშვილისა
აღდგომა სოფელში	IV	სვ. უიფრიანისა
გაუმძღარი	V	ვედრებისელისა
—	VI	
მუსიკის გავლენა ცხოველებზე	V	ი. მაჭავარიანისა
პოლბერის საუბარი	VI	
—	VII	
ძაღვები პოლიციის სამსახურში	II	ტარიკასი
ცელქის დღიურიდგან (გაბერტონისა) თარგმანი.	V	
ცელქის დღიურიდგან	VI	
" " " " " " "	VII	
" " " " " " "	VIII	ი. ნიკოლაშვილისა
" " " " " " "	IX	
" " " " " " "	X	
ცელქის დღიურიდგან	XII	
წმ. ვერონიკას ჩადრი.—ლეგენდა სელ- მა ლაგერლედისა.—თარგმანი	I	
" " " " " " "	II	
" " " " " " "	VII	პავ. დ—ძისა
" " " " " " "	VIII	
" " " " " " "	X	
განძი (ფრანგულით)	IX	ანტონისა
სამრეკლოზე (ფრანგულით).	V	ან. ამილახვარისა
ოქროს ბადე (გერმანულიდგან)	VIII	ა. ყუმისთაველისა
ვინ არის აზნაური. (ლეგენდა)	VII	
მერცხლისა და კიეკავის ომი.	X	
ლამურა.	XI	აკაკისა
ვარდი და ეკალი.	—	

გულისტანელი ქალი . . . . . VI ჩაწერილი მუსტაფა
იმედიც კაი საქონელია. (ნაამბობი ყო- კონსოლიდის მიერ
ლა-მუსეენ ონიკაშვილის მიერ). VII შიხლინისა

ხელოვნება

ქანდაკება . . . . . V ვ. ნიკოლაძესი

სამეცნიერო

წერილები ფიზიოლოგიიდან. I
" " " " " " III
" " " " " " IV ივ. გომართელისა
" " " " " " VI
" " " " " " VII

ბოტანიკური საუბარი I
" " " " " " II
" " " " " " IV
" " " " " " V
" " " " " " VI ს. ქურდიანისა
" " " " " " VII
" " " " " " VIII
" " " " " " X
" " " " " " XII

დედა მიწის აღსარება. . . . . II ლ. ბოცვაძისა
წყალი. (ჰიგიენური საუბარი). . . . . VI " "

ნეკროლოგი

ეპისკოპოსი ალექსანდრე . . . . . I ა. ყიფშიძესი
ელმონდ დე ამიჩისი. . . . . V ი. მაჭავარიანისა

ვ. ი. ნიკოლაძე	—	ლ. ბ.
ივანე გიორგისძე მაჩაბელი	VII	მ. დ—სი
სოლომონ გოშაძე	VII	" "
ვასილ მოსესძე პეტრიაშვილი.	X	ი. ნაკაშიძისა
ივანე რამაზის ძე თარხნიშვილი.	—	ა. მიქაბერიძისი

გასართობი, ამოცანები, გამოცანები, შარადები და რებუსები

გასართობი ს. რამანიშვილისა	I
ჯიუტი მგზავრები	—
გამოცანები	—
რებუსი	—
გასართობი.—თეო კანდელაკისა.	II
გამოცანა.	—
რებუსი	—
ხალხური ლექსები	III
რკინის მგელი (ხალხური)	—
გამოცანები	—
ანდაზები	—
რებუსი.	—
შარადა.	IV
აკროსტიხი	—
გამოცანა	—
რებუსი.	—
შარადა.	V
პატარა თვალთმაქცი	—
ბეჭდის ცეკვა.	—
ანდაზები და გამოცანა	—

ნელლო და პატრაში. მოთხოვნა უიდასი. თარგ. ელ. წერეთლისა, გამოცემა „გეგილისა“. რამდენი ნიჭიერნი სიკოცხლით სავსე ბავშვი იღუპება სიღარიბისგან, უთვალავია; მაგრამ რა ხდება ბუნებისგან უზენაესი ნიჭით დაჯილდოვებულ პატარა ბავშვის გულში ეს მშვენიერად აქვს აღწერილი უიდას თავის მოთხოვნაში „ნელლო და პატრაში“. ღირბ, ლატაკ ბაბუასთან ცხოვრობს პატარა ნელლო (ბავშვის სახელია); პატრონისგან უდიერად გალახულსა და ორმოში გადაგდებულს ძალს პატრაშს წააწყდებიან ბაბუა და შვილი-შვილი. ძალს მოუვლიან, მოარჩენენ და მადლიერი პირუტყვი სამუდამოდ რჩება თავის კეთილის მყოფლებთან. პატარა ნელლოს უყვარს შეძლებულის მეწისქვილის ქალი. მაგრამ სიმდიდრით გაზვიადებული მეწისქვილე აღუკრძალავს ნელოს მათთან სიარულს. ნელლო მხატვრობას ეტრფის და თუმცა მისთვის არავის უსწავლებია, ისეთი ნიჭით ხატავს სურათს, რომ მას მიეცევიან ყურადღებას ერთი ცნობილი მხატვარი და ცდილობს, ბავშვს რითიმე დაეხმაროს, მაგრამ გვიანდაა... სიცივისა და სიმშლიისგან ნელლო კვდება...

კვდება უდიდესი მხატვარის—რემბრანდტის სურათების წინ. ამ სურათებთან მოსულიყო ყმაწვილი, რომ უკანასკნელი წამები მწარე ცხოვრებისა ზაინც ტკილადა გაეტარებინა. ბავშვის გვამთან მიდის აგრეთვე მეწისქვილე და მოჰყავს თავისი პატარა ქალი; მხოლოდ უკანასკნელ წამებში გაიგო ჯიუტმა მეწისქვილემ, თუ რა პატროსანი და კეთილი ბავშვი იყო ნელლო.

ძალდი, მარტო ძალდი გამოდგა ნელლოსთვის ერთგული: თუ სიკოცხლეში ხელს ულოკავდა სუყვარულით პაწია პატრონს, როცა მოკვდა, თითონაც ზედ დააკვდა.

ბავშვები დიდი სიამოვნებით წაიკითხავენ ასეთს წიგნაკს.

ნ. ლორთქიფანიძე

1909 წლის იანვრიდან 1910 იანვრამდე.

საქმაწვილო სურათებიანი ჟურნალი

ნაკადული

(წელიწადი მეხუთე)

წლიურ ხელის მომწერლებს მიეცემათ:

24 წიგნი ჟურნალი „ნაკადული“ მცირე წლოვანთათვის

12 წიგნი ჟურნალი „ნაკადული“ მოზრდილთათვის.

პრემია: მიეცემა წლიურ ხელის მომწერლებს 1909 წ.

„რას გვიამბობს ოთახი“ (ავენარიუსისა)

ჟურნალს ხელმძღვანელობს უწვევს სკანკებოდ არჩეული სარედაქციო კომისია.

ფასი ჟურნალისა: წლიურად ხუთი მანეთი. ნახევარის წლით სამი მან.

სამზღვარ კარედ: წლიურად შვიდი მანეთი. ნახევარ წლით ოთხი მან.

მცირე წლოვანთათვის 24 წიგნი სამი მან.— მოზრდილთათვის 12 წიგნი სამი მან.— ზედის-მოწერა შიადება წლიურად და ნახევარი წლით. ფულის შემოტანა შეიძლება ნაწილ-ნაწილად.

ხელის მოწერა მიიღება:

1) „ნაკადულის“ რედაქციაში, გოლოვინის პროსპ., ზუბალოვის სახლ., № 8, ყოველ-დღე 9—2 საათ., სამშაბათობით საღამოთიც.

2) წერა-კითხვის გამავრცელებელ საზოგადოების წიგნის მაღაზიაში, სასახლის ქუჩა, სახლი თავად-აზნაურობისა. წლიურად ფასი ჟურნალისა დამატებით, ესე იგი 36 წიგნისა რჩება ისევ 5 მანეთი.

ნაკადულის რედაქციამ სთხოვს ხელის-მომწერთ:

ვისაც ჟურნალის ნომრები დააკლდება, მიმართონ აგენტს ანუ რედაქციის, არა უგვრანეს ერთის თვისა.

ვინც მასალის გამოგზავნის დასაბეჭდათ ვთხოვთ გარკვევით და სუფთად იყოს დაწერილი.

რედაქტორი: მ. ი. დემურია.

გამომცემელი: თავ. პ. ი. თუმანიშვილი.